

Schadenfreude: Kavramsal Bir Derleme

Schadenfreude: A Conceptual Review

Hasan Atak¹, Martin Jencius¹, Aybala Albay², Seda Karatekin²,
Fatma Kurnaz Tuzcuoğlu²

¹Kent State University, Kent, Ohio

²Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale

ÖZ

İnsanlar, başkalarının üzüntüsü karşısında farklı tepkiler verebilmektedir. Bu tepkiler kimi zaman üzüntüyü paylaşmak biçiminde kendini gösterirken kimi zaman da gizli ya da açık bir sevinme biçiminde de kendini gösterebilmektedir. Almanca kökenli bir kavram olan schadenfreude ise temelinde ikinci türden tepkilere karşılık gelen bir duygusal ifadedir. Schadenfreude, birinin başarısızlığı, kötü şans veya acısı karşısında içten içe duyulan memnuniyet ya da neşe durumunu ifade etmektedir. Schadenfreude duygusu, bireylerin içsel psikolojik süreçlerini ve dışa vurumlarını etkileyen karmaşık bir durumdur ve bu duygunun derinlemesine kavranması bakımından ilgili alanyazında daha fazla araştırma yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda bu makalenin temel amacı schadenfreude ile ilgili hem teorik hem pratik bir bakış açısı sunarak alandaki bilgi birikimine katkı sağlamaktır. Makalede schadenfreude kavramının tanımı, nedenleri, ilgili olduğu psikososyal değişkenler ve ruh sağlığı üzerindeki etkilerine odaklanılmıştır. Schadenfreude, bireysel değişkenlerle ilgili, adalet arayışı ile ilgili ve karşılaştırma temelli bir olgu olmak üzere üç ana nedenle ortaya çıkmaktadır ve makalede empati düzeyinin düşüklüğü, kıskançlık, rekabetçilik ve sosyal karşılaştırma gibi duygusal ve sosyal faktörlerin, schadenfreude duygusunun ortaya çıkmasında etkisi tartışılmıştır. Ayrıca schadenfreude ile ilgili yapılan çalışmalar ve schadenfreudenin değerlendirilmesinde kullanılan ölçme araçları incelenmiştir. Son olarak schadenfreude ile ilgili daha fazla araştırma yapılmasının gereği vurgulanmıştır.

Anahtar sözcükler: Schadenfreude, kıskançlık, haset, gıpta, başkasının üzüntüsüne sevinme

ABSTRACT

People can react differently to others' misfortune. Sometimes these reactions manifest as shared sadness, while at other times they appear as subtle or overt pleasure in others' distress. The German term "Schadenfreude" captures this latter type of reaction. Schadenfreude refers to a feeling of satisfaction or joy in response to someone else's failure, misfortune, or pain. This feeling represents a complex phenomenon that affects both internal psychological processes and external expressions, and a deeper understanding of schadenfreude calls for further research in the literature. This article's primary purpose is to contribute to the existing knowledge by offering both theoretical and practical perspectives on schadenfreude. The paper focuses on defining the concept of schadenfreude, its causes, the psychosocial variables related to it, and its impact on mental health. Schadenfreude emerges primarily due to three factors: individual characteristics, a sense of justice, and social comparison. The paper discusses how emotional and social factors, such as low empathy levels, jealousy, competitiveness, and social comparison, influence the emergence of schadenfreude. Additionally, studies on schadenfreude and the measurement tools used to assess it are examined. Finally, the need for further research on schadenfreude is emphasized.

Keywords: Schadenfreude, jealousy, envy, admiration, rejoicing in others' suffering, malicious joy

Giriş

İnsan psikolojisinde önemli bir duygu durumu olarak tanımlanan schadenfreude, tarihi oldukça eskilere dayanan ve birçok dilde tam karşılığı bulunmadığı için Almanca orijinal adını koruyan bir duygu olarak son yıllarda pek çok araştırmacının ilgisini çekmeyi başarmıştır. Birleşik bir sözcük dizininden oluşan kavram, İngilizce "harm (zarar)" ve "joy (sevinç/neşe)" kelimelerinin birleşimi olarak ifade edilebilmektedir (Torun 2012). Bazı dillerde (Felemenkçe (leed vermaak), Danca (skade fryd), Rusça (zloradstvo) ve Fransızca (joie maligne) tam karşılığı olan kelimenin Türkçe de dâhil olmak üzere birçok dilde tam karşılığı bulunmamaktadır (Kaynak 2021). Farklı dillerde karşılığı olmasına rağmen anlamı tam olarak karşılamamaları nedeniyle araştırmacılar bu duygu için sıklıkla Almanca schadenfreude ifadesini kullanma eğilimindedirler (Torun 2012).

Almanca kökenli bu kavram, başkalarının başarısızlığı, talihsizliği veya acısından zevk alma durumunu ifade eder (Smith 2008). Schadenfreude duygusu, bireylerin içsel psikolojik süreçlerini ve dışa vurumlarını etkileyen

Yazışma Adresi /Address for Correspondence: Aybala Albay, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale, Türkiye

E-mail: aybala.albay@gmail.com

Geliş tarihi/Received: 09.09.2024 | **Kabul tarihi/Accepted:** 24.11.2024

karmaşık bir fenomendir. İnsan yaşamında var olan bu karmaşık duygunun daha anlaşılır kılınabilmesi için birçok çalışma yapılmıştır. Bu makalede duygunun anlaşılabilirliğine katkı sağlamak amacıyla schadenfreude kavramının tanımı, ilişkili olduğu psikososyal değişkenler ve kavramı Türkçe olarak ifade etme olasılıkları üzerine odaklanılmıştır.

İlgili alanyazın incelendiğinde geçmişten bugüne Almanca dışında diğer dillerde schadenfreude duygusunun kavramsal karşılığının olarak tam bulunmadığı ancak konuyla ilgili çalışmalarda zaman zaman yakın anlamlı ifadelerin schadenfreude yerine kullanıldığı görülmektedir. Misalli Büyük Türkçe Sözlük'te birinin başına gelen can yakıcı durumlardan dolayı mutlu olma, mutluluğunu gösterme şeklinde tanımlanan Arapça kökenli "şematet" kelimesi bunlara örnek olarak verilebilir (Ayverdi 2005). Benzer şekilde alanyazında karmaşık yapısından dolayı schadenfreude duygusunun anlamını tek başına karşılayan Türkçe kökenli bir kelimenin de bulunmadığı görülmektedir. Schadenfreudenin Türkçe karşılığı konusunda farklı öneriler bulunmaktadır. Bunlardan biri 'kiskançlık neşesi' olarak ifade edilebilir. Ayrıca, 'kötü hissetme keyfi' ya da 'başkasının kötü durumundan zevk alma' gibi terimler de kullanılabilir. Türkçede schadenfreude kavramını ifade etmek için daha spesifik ve etkili bir terimin kullanımı için ileri çalışmalar yapılması gerekmektedir. Literatür incelendiğinde schadenfreude kavramının Arapça "haset" ve "sefa" kelimelerinin birleştirilmesi ile elde edilen "hasetsefa", Türkçe olarak da "acı sevinç", "kötüye sevinç", "kötü kiskançlık", "kötü şans sevinci", "kötücül mutluluk", "kötü niyetli sevinç", "kötülük memnuniyeti" ve "kötücül sevinç" olarak çevrilebileceği belirlenmiş ancak içerik açısından tam olarak karşılamadığı düşünüldüğü için metin içinde orijinal hali ile kullanılmıştır. Ayrıca bu kavramın ulusal alanyazında, schadenfreude yerine "Başkasının Talihsizliğinden duyulan keyif" (Watt Smith 2020), "Başkasının üzüntüsüne sevinme" (Sevinçli ve Abayhan 2022) ve "Başkasının zararına sevinme" (Kartol ve Söner 2023) şeklinde çevirileri de yer almaktadır.

Schadenfreude, birinin başarısızlığı, kötü şans veya acısı karşısında içten içe duyulan memnuniyet ya da neşe durumunu ifade eder. Bu duygu, kişinin başkalarının olumsuz deneyimlerinden zevk almasıyla karakterizedir ve insanın kendini daha iyi ya da üstün hissetmesine neden olan bir tür içsel tatmindir (Feather ve McKee 2020). Schadenfreude ya da bir diğer ifadeyle başka bir kişinin talihsizliğinden duyulan zevk, diğerinin talihsizliği hak ettiğine dair bilişsel bir değerlendirmeye bağlantılıdır (Feather ve ark. 2013). Schadenfreude duygusunun bilişsel değerlendirmeye bağlantılı olması duyguyu karmaşık bir yapıya çevirmektedir ve bu durum schadenfreudeyi tanımlamayı güçleştirmektedir.

Tarihsel açıdan bakıldığında schadenfreude duygusunun kökenleri Orta Çağ öncesine kadar uzanır ve Aristoteles'in eserlerinde bile bulunabilir. Aristoteles (2019), "Nikomakhos'a Etik" adlı eserinde, haklı bir kızgınlık, çekememe ve kötü niyetlilik arasında bir duygudan bahseder. Schadenfreude, temelde pek çok duygu ile birlikte ortaya çıkar. Spinoza (2011), "Etika" adlı eserinde schadenfreude ile nefret arasında bir bağ kurmaktadır. Watt Smith (2019), "Duygular Sözlüğü" adlı çalışmasında schadenfreudeyi, başkasının başına gelen talihsizliğe karşı hissedilen beklenmedik heyecan, lezzetli ve gizlenen bir insani zevk olarak tanımlamaktadır ve bu "gayrimeşru keyif" duygusuyla birlikte gözlemlenen beden diline (gözlerin parlaması ve ağzın kenarlarının seğirme) de vurgu yapmaktadır. Watt Smith (2020), schadenfreude kelimesinin İngilizcede ilk kez 1853 yılında ortaya çıktığını belirtmektedir. Van Dijk ve Ouwkerk (2014b) ise bu kelimenin 1895 yılında Oxford İngilizce sözlüğüne girdiğini; "başkalarının talihsizliklerinden kötü niyetli bir şekilde zevk almak" olarak tanımlandığını ve The New York Times gazetesinde ilk kez 13 Mart 1898'de kullanıldığını ifade etmişlerdir. Ayrıca, 24 Temmuz 1926 tarihli The Spectator gazetesinde "Schadenfreude için İngilizce bir kelime yok, çünkü burada böyle bir his yok." şeklinde bir ifadenin yer aldığı da görülmektedir.

Schadenfreude duygusunun derinlemesine anlaşılabilmesi için ortaya çıkma nedenlerinin ve ilişkili olduğu psikososyal değişkenlerin bütüncül bir biçimde incelenmesi önem taşımaktadır. Aşağıdaki bölümde bu konuya ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Schadenfreudenin Nedenleri ve İlişkili Psikososyal Değişkenler

Schadenfreude, birinin başarısızlığı, kötü şans veya acısı karşısında içten içe duyulan memnuniyet veya neşe durumunu ifade etmektedir. Başkasının zararına sevinme olarak da adlandırılabilen schadenfreude duygusu, insanın sosyo-duygusal yapısıyla yakından ilişkilidir. Sosyo-duygusal yapı ifadesi, bireyin sosyal ilişkilerindeki etkileşimler ve duygusal tepkilerle nasıl başa çıktığını, bu süreçlerdeki duygusal düzenlemelerini ve sosyal bağlamlarda yaşadığı deneyimlere karşı duygusal tepkilerini içerir. Sosyo-duygusal yapı, bireyin hem sosyal hem de duygusal gelişim süreçlerinin birleşiminden oluşur ve bu yapı, bireylerin ilişkilerde sergiledikleri davranışlar ve sosyal dünyayla nasıl etkileşim kurdukları üzerinde etkili olur. Schadenfreude, başkalarının talihsizliklerinden memnuniyet duyma halidir ve insanın sosyo-duygusal yapısıyla güçlü bir ilişki içindedir (Smith 2000b). Sosyo-

duygusal yapının, bireyin sosyal rekabet, kıskançlık, üstünlük hisleri gibi duygusal tepkileriyle şekillendiği düşünüldüğünde, schadenfreudenin nasıl ortaya çıktığını anlamak, bu yapının incelenmesini gerektirir.

Nedenler ve Sınıflama Sistemi

Farklı araştırmacılar, schadenfreudeyi çeşitli temellere göre sınıflandırmışlardır. Bu açıklamalar kıskançlık ve rekabet üzerine kurulan teoriler, adalet ve ahlak perspektifi ve empati ve sosyal bağlam olmak üzere üçlü bir sınıflama içinde ele alınabilir.

1. Kıskançlık ve Rekabet Üzerine Kurulan Teoriler

Smith (2000b), schadenfreudenin kıskançlık ve rekabet duygularıyla yakından ilişkili olduğunu belirtir. Özellikle, bir kişinin başkalarının başarılarına kıskançlıkla yaklaşması ve bu kişilerin yaşadığı olumsuzluklardan haz duyması, sosyo-duygusal yapıdaki sosyal rekabet unsurunun bir yansıması olarak görülür. Van Dijk ve Ouwerkerk (2014a), kişinin kendisini başkalarıyla kıyaslaması sonucu ortaya çıkan sosyal kıyaslamaya dayalı schadenfreudeyi inceler. Sosyal kıyaslama teorisine göre, kişi kendisini başkalarından daha üstün hissettiğinde, bu üstünlük duygusu schadenfreudeyi tetikleyebilir.

2. Adalet ve Ahlak Perspektifi

Feather (2006), adalet perspektifinden yaklaşarak, insanların adaletsiz bir şekilde kazanç sağlayan kişilerin düşüşlerinden dolayı schadenfreude hissettiklerini öne sürer. Bu bağlamda, bireylerin ahlaki ve adalet anlayışlarıyla çatışan olaylar karşısında schadenfreudenin ortaya çıkabileceği vurgulanır. Leach ve Spears (2008) ise grup dinamikleri içinde adaletsizlik algısının ve grup içi dışlamaların schadenfreudeyi tetikleyebileceğini belirtir.

3. Empati ve Sosyal Bağlam

Singer ve arkadaşları (2006), empati eksikliğinin ve sosyal mesafelerin schadenfreudeyi artırabileceğini savunur. Empati kurmanın zor olduğu kişiler (örneğin, bir rakip veya bir yabancı) başına gelen olumsuzluklarda daha fazla schadenfreude yaşanır. Cikara ve Fiske (2013) ise empati düzeyinin düşüklüğünün ötesinde, bir kişinin gruba olan aidiyet duygusu ve o grubun çıkarlarının korunması nedeniyle schadenfreude hissedebileceğini öne sürer. Bu, grup dayanışmasının güçlü olduğu bağlamlarda daha belirgin hale gelir. Bu üçlü sınıflama sistemi aşağıda detaylı biçimde açıklanmıştır.

Van Dijk ve Ouwerkerk (2014b) schadenfreude duygusunun üç farklı temel üzerinde şekillendiğini ifade etmektedir. Bunlar, adalet kaynaklı schadenfreude, karşılaştırma kaynaklı schadenfreude ve gruba ait olma düşüncesinden kaynaklanan bir olgu şeklinde schadenfreudedir. Leach ve Spears (2009), ise schadenfreudeye neden olan dört temel kaynak olduğunu varsaymaktadır. Birincisi dâhil oldukları grubun başarısız olması durumunda, eğer diğer grup da aynı konuda başarısız olmuş ya da yenilmişse, grup üyeleri, diğer grup için schadenfreude duygusu hissederler. İkinci olarak, bireyin kendi grubunun başarısını karşılaştırmada ölçüt aldığı gruba karşı da schadenfreude geliştirmesi olasıdır. Buradaki temel motivasyon, kişinin referans aldığı grubun başarısızlığına sevinmesi ile kendini onaylama tepkisini aktif hale getirmesi ve bu şekilde kendi grubunun yaşadığı başarısızlıktan kaynaklanan olumsuz duyguyu azaltma çabasıdır. Üçüncü neden ise bu duygunun, Leach ve Spears'ın (2009) son derece tehlikeli ve art niyetli olarak tanımladığı, yenilgi veya başarısızlık sonrasında başarılı gruba karşı gelişmesine paralel olarak bu yenilgiyle hiçbir ilişkisi olmayan üçüncü bir gruba karşı da gelişebilmesi durumudur. Dördüncü ve son neden ise hem dahil olduğu gruba hem de diğer gruba ilişkin olumsuz bir değerlendirme olması halinde ortaya çıkması durumudur (Leach ve Spears 2009, Koç 2020). Schadenfreudenin üç temel neden üzerinde şekillendiğini ifade eden Cikara ve Fiske (2012a) ise, bir kişinin yaşadığı talihsiz durum, eğer gözlemci konumundaki kişinin kazançlı çıkmasına neden oluyorsa bu durum karşısında sevinme duygusunun artmasına sebep olacağını öne sürmüşlerdir. İkinci neden ise, yaşanan olumsuz olayın, kişi tarafından hak edilip edilmeme durumudur. Son olarak olumsuz bir durum yaşayan kişiye karşı hissedilen gıpta etme/ imrenme ya da onu kıskanma duygusudur. Wang ve arkadaşlarının (2019) yaptıkları araştırma sonrasında schadenfreude ile ilgili önerdikleri üçlü motivasyonel modele göre schadenfreude duygusu, birbiriyle ilişkili ama aynı zamanda birbirinden ayrılabilen üç alt biçimden oluşmaktadır: Saldırganlık, adalet ve rekabet. Rekabete dayalı schadenfreude, sosyal karşılaştırma kaygısından kaynaklanır ve başkalarını sömürmeye yönelik davranış eğilimi gösterilmesine neden olur. Bu duyguda birey "ben" odaklıdır. Adalet dayalı schadenfreudedede birey, toplumsal adaleti ihlal edenlerin cezalandırılmasına yani diğerine odaklanır. Saldırganlığa dayanan schadenfreude ise sosyal kimlik kaygısından kaynaklanır ve rekabete dayalı schadenfreude gibi "ben" odaklıdır. Bazı durumlarda grup dışı kişiyi dışlama ve saldırgan davranışlar gösterme yönünden motive eder.

İlişkili Psikososyal Değişkenler

Schadenfreude varoluşundan itibaren çeşitli psikososyal değişkenlerle ilişkilendirilmiştir. Empati düzeyinin düşüklüğü, kıskançlık, rekabetçilik ve sosyal karşılaştırma gibi duygusal ve sosyal faktörler, schadenfreude duygusunun ortaya çıkmasında etkili olabilmektedir (Van Dijk ve ark. 2006b). Bu değişkenler üç ana başlık altında aşağıda açıklanmıştır.

Bireysel Değişkenler

Görüldüğü üzere alanyazında schadenfreudeyi ortaya çıkaran nedenler hakkında tam bir yargıya ulaşılamamıştır. Bu durum schadenfreudenin karmaşık yapısından ve birçok psikososyal değişkenle ilişkisinden kaynaklanmaktadır. Schadenfreude varoluşundan itibaren çeşitli psikososyal değişkenlerle ilişkilendirilmiştir. Empati düzeyinin düşük olması, kıskançlık, rekabetçilik ve sosyal karşılaştırma gibi duygusal ve sosyal faktörler, schadenfreude duygusunun ortaya çıkmasında etkili olabilmektedir (Van Dijk ve ark. 2006b).

Schadenfreude duygusuyla ilişkili olan psikososyal değişkenlerden ilki empatidir. Empati, genellikle olumlu bir sosyal ve duygusal yeti olarak kabul edilse de düşük empati seviyeleri schadenfreude duygusuyla ilişkilendirilmektedir. Düşük empatiye sahip bireylerin başkalarının yaşadığı olumsuz olaylar karşısında daha yüksek oranda schadenfreude yaşadıkları, literatürde yapılan çalışmalarla desteklenmiştir. Örneğin, Takahashi ve arkadaşlarının (2009) yaptığı nöropsikolojik bir çalışma, empati düzeyi düşük bireylerin başkalarının başarısızlıklarından haz duyma olasılığının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde Van Dijk ve arkadaşları (2006c), empati düzeyinin düşük olmasının schadenfreudeyi artırdığını vurgulamaktadır. Empati düzeyinin düşüklüğü bir kişinin başkalarının duygularını anlamakta veya onlarla empati kurmakta zorlanması durumunu ifade eder. Empati eksikliği olan bireyler, başkalarının duygusal deneyimlerini kavramakta zorlanır ve genellikle duygusal tepkileri veya ihtiyaçları hakkında duyarsız olabilirler. Bu durum, sosyal ilişkilerde anlayış eksikliği ve empatik tepkilerin azalmasıyla sonuçlanabilir (Davis ve ark. 1994). Empati eksikliği olan bireyler, başkalarının duygularını anlamakta zorlanır ve genellikle başkalarının yaşadığı acı veya başarısızlık karşısında duyarsız kalabilirler. Bu durum schadenfreude duygusunun ortaya çıkmasını kolaylaştırabilir çünkü empati düzeyinin düşmesi başkalarının kötü durumunda zevk alma eğilimi yaratabilir (Cialdini ve ark. 1997). Schadenfreude bilişsel yönden empati ile birtakım benzer özelliklere sahiptir (Van Dijk ve ark. 2006c, Takahashi ve ark. 2009). Örneğin yaşadıkları talihsizliklerin kişilerin üzerinde bıraktığı etkiyi anlamayı gerektirmektedir. Bu nedenle schadenfreude duygusu bilişsel açıdan empati ile benzer özellikler taşıırken; duygusal açıdan empatiden ayrılmış gibi görünerek zıt özellikler göstermektedir. Benzer şekilde çeşitli çalışmalar, empati ve schadenfreudenin birbirleriyle bir ilişkisinin bulunmadığını (Greitemeyer ve ark. 2010) ya da orta düzeyde bir ilişkilerinin olduğunu (Black 2018) göstermektedir. Schadenfreude duygusuyla ilişkili olan en temel duygulardan biri olan kıskançlık, başkalarının sahip olduğu şeylere veya başarılarına karşı duyulan olumsuz bir duygudur (Smith 2000b, Feather ve Nairn 2005, Smith ve Kim 2007, Van de Ven ve ark. 2015). Bir kişi kıskançlık hissettiğinde, genellikle başkalarının elde ettiği başarıları veya mutlulukları kendi eksiklikleri olarak algılar ve bu durumda olma isteği veya endişesiyle duygusal rahatsızlık yaşar (Parrott ve Smith 1993). Kıskançlık duygusu, başkalarının sahip olduğu başarıları veya mutlulukları kendi eksiklikleri olarak algılama eğilimidir (Parrott ve Smith 1993, Smith 2000b, Van de Ven ve ark. 2011). Bu nedenle, kıskançlık duyan bireyler, başkalarının başarısızlıklarından zevk alabilir ya da onların olumsuz deneyimleriyle içten içe neşe duyabilirler. Dolayısıyla, kıskançlık, schadenfreude duygusunun tetikleyicisi olabilir (Van Dijk ve ark. 2006a). Schadenfreude ve kıskançlık arasındaki ilişkiye bakıldığında yapılan araştırmalar arasında bir tutarsızlık olduğu görülmektedir. Araştırmacıların bir bölümü schadenfreude duygusunun kaynaklarından birinin kıskançlığın olduğunu belirtirken (Dvash ve Shamay Tsoory 2011, Piskorz ve Piskorz 2009, Van De Ven 2014) farklı araştırmacılar bu durumun tersini savunmuştur (Feather ve Sherman 2002, Feather ve Nairn 2005, Feather ve McKee 2014). Yapılan araştırmalarda schadenfreudenin kıskançlıktan değil, olumsuz duygular ve acı verici diğer faktörlerden kaynaklandığı gözlemlenmiştir (Feather ve Sherman 2002, Feather ve Nairn 2005). Sevinçli'nin (2020) yaptığı bir araştırmada talihsiz olaylar yaşayan kişilerin, gözlemci konumundaki kişilerden daha üstün özelliklere sahip ve daha başarılı kişiler olması, gözlemcilerin yaşadığı schadenfreude duygusunu anlamlı bir şekilde etkilediği görülmektedir. Ayrıca gözlemci kişilerde, toplumsal uyumu bozan davranışlar sergileyen bir kişinin yaşadığı talihsiz bir olay karşısında daha fazla schadenfreude duygusunun ortaya çıktığı da belirtilmektedir.

Rekabetçilik ise başkalarıyla karşılaştırıldığında üstünlük sağlama veya başarı elde etme isteği veya eğilimidir (Tesser 1988). Bu eğilim, bireylerin kendi performanslarını başkalarıyla kıyaslayarak motive olmalarına ve genellikle sosyal karşılaştırmaların bir sonucu olarak ortaya çıkmasına neden olur (Garcia ve ark. 2006). Rekabetçilik, bireyler arasında kıyaslamayı teşvik eden ortamlarda daha belirgin hale gelir ve bireylerin özsaygılarını artırmak amacıyla üstün olma çabalarını tetikleyebilir (Tesser 1988). Rekabetçi bireyler,

diğerlerinin başarısızlıklarından zevk alabilirler ve kendi başarılarını öne çıkarmaya veya rakiplerini alt etmeye odaklanırlar. Bu durum, sosyal ilişkilerde rekabet ve çatışma potansiyeline yol açabilir (Smith ve Kim 2007).

Rekabetçi bireyler, genellikle başkalarıyla karşılaştırılarak üstünlük sağlama veya başarı elde etme isteğine sahiptirler. Bu rekabetçilik duygusu, başkalarının başarısızlıklarını veya kötü şanslarını kendi başarılarına göre değerlendirme eğiliminde olmalarına neden olabilir. Dolayısıyla, rekabetçilik duygusu, schadenfreudenin ortaya çıkmasına katkıda bulunabilir (Smith ve Kim 2007). Ourwerkerk ve arkadaşları (2018) tarafından yürütülen iki çalışmada Hollanda'da muhalefet partilerine oy verenlerin, koalisyon hükümetinin düşüşüne karşı verdiği tepkileri ve BlackBerry kullanıcılarının Apple'ın iPhone'u hakkındaki olumsuz haberlere verdiği tepkileri analiz ederek, siyasi ve tüketici bağlamında haberlere tepkilerden hareketle schadenfreude duygusu araştırılmıştır. Elde edilen bulgular, iki çalışmanın da duygusal iç grupla özdeşleşmesinin, dış grupların başarısızlıklarına ilişkin haberlere verilen schadenfreude tepkilerini artırdığını göstermekle birlikte; bu etkinin, söz konusu haberlerin ilgi duyulan bir alanda meydana gelmesi durumunda daha belirgin olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, sonuçlar, dış grubun başarısızlığına ilişkin haberlerin, genel olarak bu tür durumların başkalarıyla paylaşımında veya olumsuz sözlü iletişimde bulunma niyetinin güçlendiğini ortaya çıkarmaktadır. Bununla beraber sosyal karşılaştırma, bir kişinin kendisini başkalarıyla karşılaştırarak kendi durumu hakkında değerlendirme yapması sürecidir. Bu karşılaştırmalar, genellikle diğer insanların başarıları, maddi varlıkları veya sosyal durumlarıyla ilgili olabilir. Sosyal karşılaştırma, kişinin kendini konumlandırma ve kimlik oluşturma sürecinde önemli bir rol oynar (Festinger 1954). Sosyal karşılaştırma süreci, bir kişinin kendi durumunu başkalarıyla karşılaştırarak değerlendirme yapmasıdır. Bu karşılaştırmalar genellikle başkalarının başarıları, maddi varlıkları veya sosyal durumları ile ilgilidir. İnsanlar, ait oldukları kültür, dini yönelim, eğitim durumu ya da sosyoekonomik düzey gibi özellikleri önemli olmaksızın, bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde kendilerini diğer insanlarla ile karşılaştırma ve sonrasında kendilerini diğerlerinden daha iyi olarak değerlendirme eğilimindedirler (Tatlıcıoğlu 2015). Bir birey, kendisini başkalarıyla karşılaştırdığında ve kendisini daha üstün hissettiğinde, başkalarının başarısızlıklarından zevk alma eğiliminde olabilir. Bu durum schadenfreude duygusunun ortaya çıkmasını teşvik edebilir (Feather ve McKee 2020). Torun (2012) tarafından yapılan bir araştırma yoksul bireylerin, yoksullara destek olan varlıklı kişilere karşı daha fazla gıpta etme duygusu geliştirdiklerini ve yoksul bireylere karşı olumsuz tutum içinde olan varlıklı bireye karşı ise daha çok schadenfreude duygusunu geliştirdiklerini göstermiştir. Varlıklı bireyin yaşadığı talihsiz olay türü ile ilgili olarak sağlık ve eğitim gibi konularda yaşanan olumsuzluklara kıyasla iş hayatında meydana gelen olumsuzluklara daha fazla sevinme duygusu gösterildiği görülmektedir.

Bazı çalışmalar schadenfreude ile belirli kişilik özellikleri arasında ilişki olduğunu öne sürmektedir. Psikoloji bilim literatürde yapılan çalışmalarda araştırmacılar özellikle normları ve değerleri ihlal eden davranışlarla ilişkili üç kişilik özelliğini araştırmışlardır. Bu özellikler Paulhus ve Williams (2002) tarafından kişiliğin karanlık üçlüsü olarak adlandırılmıştır. Bunlar Narsisizm, Makyavelizm ve Psikopatidir (Jones ve Paulhus 2014, Ferreiros ve Clemente 2022). Narsisizm kişinin sosyal ilişkilerini olumsuz bağlamda bozan benmerkezci, kompleksel, kibir gibi davranışları kapsamaktadır (Jonason ve Middleton 2015). Narsist kişilik özelliklerine sahip bireyler ilgiyi seven, sosyal bağlamda çevrelerince kendilerini üstün gören ve bu özelliklerini ise diğer insanlara bağlayan davranışlar sergilemektedirler. Bu yönleriyle narsistik kişilik özelliklerine sahip bireylerde kötücül sevinç eğilimi daha yüksek olabilir (Leach ve ark. 2003). Makyavelizm bireylerin hedeflerine ulaşmaları doğrultusunda olumlu olumsuz (manipülasyon, sömürü, aldatma vb.) her türlü aracı kullanma durumunu ifade eder (Zeigler-Hill ve Marcus 2016). Bu nedenle makyavelizm düzeyi yüksek olan bireylerde daha yüksek kötücül sevinç eğilimi olabilir (Barnett ve Thompson 1985). Psikopati ise iletişim ve etkileşimde bölücülüğü ve antisosyal davranışların temelini içeren özelliklerle karakterize edilmektedir. Bu bağlamda psikopatik özelliklere sahip bireylerde kötücül sevinç duygusunun arttığı bulunmuştur (Ostrovsky ve ark. 2019). Sonuç olarak Porter ve arkadaşları (2014) karanlık kişilik özelliklerine sahip bireylerin, daha fazla kötücül sevinç duygusu ifade ettiklerini bulmuştur. Beraberinde aşağı doğru karşılaştırma teorisine göre, yaşadıkları bir durumdan olumsuz yönde etkilenen kişilerin, kendilerini, daha az şanslı olarak değerlendirdikleri başka bir kişiyle karşılaştırmaları, öznel iyi oluş düzeyleri üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir (Wills 1981). Benzer şekilde Van Dijk ve arkadaşlarının (2009) yaptığı bir çalışmada, diğer insanların yaşadıkları talihsizliklerin, gözlemci kişilerin benlik saygılarında artışa neden olduğu ifade edilmiştir. Jung (2017) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, benlik saygısı yüksek kişilerin daha düşük düzeyde kötücül sevinç duygusu gösterdikleri belirlenmiştir (Erzi 2019). Koç (2020) tarafından yapılan bir çalışmada maç izleme oranı arttıkça schadenfreude duygusunun artış gösterdiği ifade edilmektedir. Takım kimliği ile schadenfreude ilişkisi incelendiğinde ise düşük gelir düzeyine sahip taraftarlarda schadenfreude duygusunun yüksek olduğu görülmüştür. Cinsiyete göre araştırma yapıldığında erkek taraftarların daha fazla schadenfreude duygusu geliştirme oranına sahip oldukları belirlenmiştir.

Bazı çalışmalar schadenfreude ile belirli kişilik özellikleri arasında ilişki olduğunu öne sürmektedir. Örneğin, düşük özsaygıya sahip bireylerde veya narsistik kişilik özelliklerine sahip bireylerde schadenfreude eğilimi daha

yüksek olabilir (Leach ve ark. 2003). Ayrıca, psikopatik özelliklere sahip bireylerde de schadenfreude duygusunun arttığı bulunmuştur (Ostrovsky ve ark. 2019). Aşağı doğru karşılaştırma teorisine göre, yaşadıkları bir durumdan olumsuz yönde etkilenen kişilerin, kendilerini, daha az şanslı olarak değerlendirdikleri başka bir kişiyle karşılaştırmaları, öznel iyi oluş düzeyleri üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir (Wills 1981). Benzer şekilde Van Dijk ve arkadaşlarının (2009) yaptığı bir çalışmada, diğer insanların yaşadıkları talihsizliklerin, gözlemci kişilerin benlik saygılarında artışa neden olduğu ifade edilmiştir. Jung (2017) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, benlik saygısı yüksek kişilerin daha düşük düzeyde schadenfreude duygusu gösterdikleri belirlenmiştir (Erzi 2020b). Koç (2020) tarafından yapılan başka bir çalışmada futbol taraftarlarının davranışları incelenmiş ve sadizm ile narsizm, narsizm ile schadenfreude, schadenfreude ile takım kimliği arasında nasıl bir ilişki olduğu saptanmaya çalışılmıştır. Narsizm ile schadenfreudenin birbirleriyle pozitif yönde yüksek anlamlı bir ilişkide oldukları görülmüştür. Kaynak'ın (2021) yaptığı araştırma ise akut benlik saygısı azaldıkça schadenfreude duygusunun arttığını ve bu ilişkiye haset duygusunun aracılık ettiğini göstermiştir. Ayrıca elde ettiği başarıyı hak etmediği düşünülen kişilerin yaşadıkları olumsuz durumların, başarıyı hak ettiği düşünülen kişilerin yaşadıkları olumsuz durumlara kıyasla daha çok schadenfreude duygusuna neden olduğu da araştırmanın bulguları arasındadır.

Alanyazındaki araştırmalar bağlamında duygusal zeka, duyguları tanıma, anlama ve yönetme yeteneği olarak tanımlanır. Bazı araştırmalar, düşük duygusal zeka seviyelerinin schadenfreude eğilimleriyle ilişkili olabileceğini göstermektedir (Wong ve Law 2002, Bakker ve Demerouti 2007, Jonason ve Kroll 2015, Brinkman ve Van der Meer 2019). Duygusal zekası yüksek olan bireyler, başkalarının acılarını daha iyi anlayabilir ve dolayısıyla schadenfreudeye daha az eğilim gösterebilirler (Zaki ve Ochsner 2012). Duygusal zekanın yanı sıra schadenfreude duygusu ile ahlaki değerler arasında da bir ilişki olabilir. Örneğin, ahlaki değerleri yüksek olan bireylerin, başkalarının acılarında zevk alma konusunda daha az eğilim gösterdikleri bulunmuştur (Cameron ve Payne 2011). Bu, schadenfreude duygusunun ahlaki değerlerle çelişebileceğini ve bu değerlerin duygusal tepkileri şekillendirmede önemli bir rol oynayabileceğini göstermektedir. Tatlıcioğlu (2015) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada Türkiye'de insanların başkalarının adına utanma eğilimleri ile utanç durumları karşısındaki eğlenme davranışları ve schadenfreude arasındaki ilişkiler incelenmiş ve bireylerin başkalarının adına utanma eğilimleri arttıkça utanç durumları karşısında ortaya çıkan schadenfreude duygusunun anlamlı bir şekilde azaldığı saptanmıştır. Bu tespit çerçevesinde schadenfreudenin aynı zamanda sosyal ilişkilerle de ilgisinin olabileceğine yönelik bir varsayım oluşturulabilir. Örneğin, sosyal olarak izole edilmiş veya düşük sosyal destek alan bireylerin, başkalarının başarısızlıklarından zevk alma eğiliminde daha fazla olduğu bulunmuştur (Feather 2006). Ayrıca schadenfreudenin sosyal çevrede kabul edilir olduğu durumlarda da arttığı gözlemlenmiştir (Smith ve ark. 2020). Akın (2023) tarafından banka çalışanları üzerinde yürütülen çalışmada egoist iklimin etkisi altında çalışılan bir ortamdaki bireylerin çalışma arkadaşlarının başlarına gelen talihsizlikler karşısında anlamlı bir düzeyde schadenfreude duygusu geliştirmedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca araştırmaya katılan banka çalışanlarının yardımseverlik iklimi algıları ile schadenfreude duygusu geliştirme düzeylerinin arasında bulunan ilişkinin anlamlı olmadığı görülmüştür. Araştırmanın diğer bir bulgusu, çalışma ortamında etik ilke ikliminin hakim olması, çalışanlar arasında schadenfreude eğilimini azalttığı şeklindedir. Narsisizm ve schadenfreude kavramları arasındaki ilişkinin de incelendiği çalışmada narsistik eğilimler arttıkça schadenfreude duygusunun ortaya çıkma düzeyinin de arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Karşılaştırma Temelli Değişkenler

Güçlükle ilişkilendirme, bireyin kendi yaşamında veya başkalarının yaşamında olumsuz durumları tanımlama veya bunlarla ilişkilendirme zorluğu yaşadığı bir durumdur. Araştırmalar, güçlükle ilişkilendirme ile schadenfreude arasında ters bir ilişki olduğunu göstermektedir (Tesser ve Collins 1996, Cikara ve Fiske 2012b). Yani, güçlükle ilişkilendirme yaşayan bireylerin, başkalarının başarısızlıklarından veya talihsizliklerinden zevk alma eğilimlerinin daha az olduğu ifade edilebilir (Kramer ve ark. 2018). Stres ve kaygı, bireyin olumsuz duygusal durumlarla başa çıkma yeteneğini etkileyen faktörlerdendir. Bazı araştırmalar, yüksek stres veya kaygı seviyelerinin schadenfreude eğilimleriyle ilişkili olduğunu göstermektedir (Smith 2000a, Cheng ve Chartrand 2003, Cohen ve ark. 2007, Miller ve Murdock 2007). Özellikle, stres altındaki bireylerin, başkalarının kötü durumlarından zevk alma eğiliminde artış olduğu bulunmuştur (Smith ve Turner 2018a). Stres beraberinde duygusal tükenmeyi de getirmektedir. Duygusal tükenme, yoğun iş yükü, duygusal talep ve stres nedeniyle duygusal kaynakların tükenmesi durumunu ifade eder. Duygusal tükenme yaşayan bireylerde, empati ve duyarlılık azalabilir ve dolayısıyla schadenfreude eğilimi artabilir. Özellikle, duygusal tükenme yaşayan sağlık çalışanlarında schadenfreudenin arttığı gözlemlenmiştir (Abraham ve Plange Rhule 2016).

Leach ve arkadaşları (2015), çalışmalarında "schadenfreude" ve "böbürlenme (Gloating)" kavramları arasındaki kavramsal farkları, içsel motivasyon kaynakları farklarını ve davranışsal gösterge ayrımlarını ortaya koymuşlardır ve onlara göre schadenfreude durumunda rekabet dolaylı ve orta düzeydeyken, böbürlenme

durumunda doğrudan ve yüksek düzeydedir. Bu durum, böbürlenmenin daha açık bir rekabet durumunu yansıttığını ortaya koymaktadır. Her iki durumda da kendini başkasıyla kıyaslama orta düzeydedir; bu da her iki duygunun da belirli bir karşılaştırma durumunu gerektirdiğini ifade etmektedir. Kendine yarar sağlama açısından, schadenfreude dolaylı ve orta düzeyde bir durum iken, böbürlenme doğrudan ve yüksektir ve bireyin kendine sağladığı faydayı daha belirgin bir şekilde ortaya koymaktadır. Ek olarak, schadenfreude pasif gözlemci bakış açısıyla gerçekleşirken, böbürlenme aktif bir aktör/fail bakış açısını içermektedir ve bu durum, böbürlenmenin daha katılımcı bir deneyim olduğunu göstermektedir.

Leach ve arkadaşlarına (2015) göre, schadenfreude dışsal bir faktör ile böbürlenme ise içsel bir faktör ile ortaya çıkmaktadır ve schadenfreude daha çok dış etkenlere bağlıdır. Böbürlenme, bireyin kendini güçlü hissetmesini sağlarken, schadenfreude daha pasif bir güç durumu yaratmaktadır. Statü açısından, schadenfreude orta düzeyde bir statü ile ilişkilendirilirken, böbürlenme yüksek bir statü ile bağlantılıdır. Her iki durumda da performans orta düzeydedir; ancak böbürlenme davranışı söz konusu olduğunda, böbürlenme daha yüksek bir performans algısına sahip olabilmektedir. Deneyim açısından değerlendirildiğinde, schadenfreude durumunda keyif derecesi orta düzeyde, böbürlenme durumunda ise yüksek düzeydedir ve bu durum böbürlenmenin daha aktif ve canlı bir deneyim olduğunu ortaya koymaktadır. Gösteriş açısından bakıldığında, schadenfreude için bu durum düşükten orta düzeye kadar değişirken, böbürlenme durumunda yüksek düzeydedir. Bu, böbürlenmenin bireyin başkalarına kendini gösterme ve övünme isteğini daha fazla yansıttığını göstermektedir (Leach ve ark. 2015). Genel olarak ifade etmek gerekirse, böbürlenme, daha açık ve doğrudan bir tatmin ve güç gösterisi olarak kendini göstermekteyken, schadenfreude daha pasif bir gözlemci bakış açısı ile ilişkilendirilmekte ve dolaylı bir keyif kaynağı olarak değerlendirilmektedir.

Adalet Arayışı ile İlgili Değişkenler

Schadenfreudenin bir başka belirleyicisi de bir talihsizliği yaşayan kişinin bu durumu hak ettiğinin düşünülmesidir (Feather 2006). Araştırmacılar tarafından bir talihsizlik ne kadar hak edilmiş olarak görülürse, o oranda schadenfreude duygusu uyandıracak ifade edilmektedir (Heider 1958, Ortony ve ark. 1988, Portmann 1999, Ben-Ze'ev 2000, Van Dijk ve ark. 2005, Feather 2006). Nasıl kendi iyi talihinden sorumlu olan bir kişinin bu olumlu sonucu hak ettiği düşünülüyorsa benzer şekilde kendi kötü talihinden sorumlu olan bir kişinin de bu talihsizliği hak ettiği düşünülmektedir. Bu bakış açısından hareketle, kişi bu talihsizliği hak ettiği için schadenfreude duygusunun ortaya çıktığı ifade edilebilir (Van Dijk ve ark. 2005). Van Dijk ve arkadaşları (2005) tarafından yapılan deneysel araştırmalar da bu görüşleri destekler niteliktedir. Yeniay (2012) tarafından yapılan bir araştırmada, sosyal kimlik bağlamında bireylerin farklı bir grubun üyesinin yaşadığı üzüntü verici olayı hak ettiğini düşündükleri olayda hak etmediği düşünülen olaya kıyasla daha çok schadenfreude duygusu gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Dış grup üyesinin talihsizliğine sevinme duygusunun cinsiyet benzerliği bağlamında değişmediği saptanmıştır. Kadınların, belirli bir kişinin sosyal kimliğinin tanımlanabilir olduğu ve yaşanan olumsuz olayın hak edildiğini düşünüldüğü durumlarda daha çok sevinmelerine karşın erkeklerin söz konusu kişinin sosyal kimliğinin belirsiz olduğu ve yaşanan olumsuz olayın hak edildiğinin düşünüldüğü olaylarda daha çok sevinme duygusu geliştirdikleri saptanmıştır.

Schadenfreude duygusuyla karakterize olan duygulardan bir diğeri de haset duygusudur. Haset, başkalarının sahip oldukları başarıları veya nimetleri kıskanma ve onlardan rahatsızlık duyma eğilimidir. Haset duygusu, başkalarının mutluluğu veya başarısı karşısında olumsuz bir tepki olarak ortaya çıkabilir ve bu duygu genellikle kişinin kendi özsaygısının eksikliğinden kaynaklanabilir (Smith ve Kim 2007). Sosyal karşılaştırma yapılabilecek durumlarda Van Dijk ve arkadaşları (2006a) tarafından gerçekleştirilen çalışmada haset ile schadenfreude arasında pozitif yönlü ilişki olduğu bulunmuştur. Katılımcının cinsiyeti ile schadenfreude arasındaki ilişki incelendiğinde erkekler, kadınlara göre daha fazla schadenfreude göstermişlerdir. Ayrıca kadınların kadınlara, erkeklerin de erkeklere daha fazla haset ve schadenfreude gösterme eğiliminde oldukları saptanmıştır (Torun 2012).

De Jong ve arkadaşları (2021) tarafından yapılan ilgi çekici bir araştırma grup içi ve gruplar arası dinamiklerin schadenfreude ve empati duygularının ortaya çıkmasındaki etkisini göstermiştir. Araştırmada sanal ortamda insan-insan ve robot-insan şeklinde oluşturulan takımlar yarıştırmış ve insanların schadenfreude ve empati duyguları incelenmiştir. İnsanların, insan ya da robot fark etmeksizin iç grup üyelerine karşı dış grup üyelerinden daha fazla empati duydukları ve dış grup üyelerine karşı daha fazla schadenfreude hissettikleri görülmüştür. İnsanlar, bir insan ve robot oyuncuya karşı benzer düzeyde empati ve schadenfreude hissettiklerini bildirmişlerdir. Araştırma çeşitli sektörlerde bir arada çalışan insan ve robotların etkileşimlerinin incelenmesi açısından önem arz etmektedir. Ayrıca empati ve schadenfreude duygularının aracının doğasına bağlı olmadığını da göstermektedir.

Gelişimsel Açıdan Schadenfreude

Heider'e (1958) göre birinin yaşadığı üzüntü diğerinin sevinmesine neden olduğunda bu duygu uyumsuzluk yaratır. Bu nedenle schadenfreude de uyumsuz bir duygudur ve sosyal ilişkilere zarar verebilir (Watanabe 2018). Schadenfreude duygusunun araştırılması bireyin yaşamındaki yerinin ve etkilerinin anlaşılması için önem arz etmektedir. Schadenfreudenin gelişimsel açıdan incelenmesi, yetişkinlikle kazanılmış olumlu ya da olumsuz etkilerden uzak bir değerlendirme yapılmasına olanak sağlanması bakımından önemlidir. Ayrıca bu duygunun çocuklukta deneyimlenmesi ile ilgili elde edilecek bulgular, bu uyumsuz duygu ile ilgili önleyici çalışmalar için de yol gösterici olacaktır.

Alanyazın incelendiğinde gelişimsel perspektiften schadenfreudeyi inceleyen çalışma sayısı oldukça azdır (Erzi 2020a). Hoffman'a (2000) göre bebekler 24. aydan itibaren başka insanların sıkıntılarını fark edebilmektedirler. Batson ve Powell'a (2003) göre de başkalarının sıkıntılılarıyla ilgili bakış açısı edinmenin gelişimi, yardıma ihtiyacı olan kişilerle özdeşleşme, onları anlama ve onlara karşı sempati duyma ile ilişkilidir. Bu nedenle başkalarının sıkıntısını anlamak sadece sempati için değil aynı zamanda schadenfreude için de gereklidir. Schadenfreude doğruyla yanlış ayırt edebilme gibi temel düzeyde karmaşık bilişsel yapıyı gerektirdiğinden doğruyla yanlış ayırt edebilen 36 aylık bebeklerin schadenfreudeyi hissedebildikleri düşünülmektedir (Erzi 2020a). Ancak Shamay-Tsoory ve arkadaşlarının (2014) yaptıkları araştırmanın örneklemindeki 24 aylık en küçük çocuklarda bile schadenfreude belirtilerinin gözlemlenmesi, hem eşitsizlikten kaçınmanın erken evrimsel kökenine ilişkin hipotezleri desteklemekte hem de schadenfreudenin kaynakların adaletsiz dağıtılmasına bir yanıt olarak evrimleşmiş olabileceğini göstermektedir.

Piaget'e göre işlem öncesi dönemde çocuklar bir hataya karşılık verilebilecek keyfi bile olsa her türlü cezayı onaylamaktadırlar. Bu dönemde çocuklar, kötü bir davranışı izleyen bir kazayı bu davranışa ceza olarak yorumlamaktadırlar (Dreek ve ark. 2019). İlgili alanyazında yer alan bazı araştırmalar yetişkin bireylerin, başkalarının yaşadıkları karşısında verdikleri duygusal tepkilerin ahlaki seçicilikten etkilendiğini göstermektedir (Wang ve ark. 2023). Bazı yetişkinler antisosyal bireylerin yaşadıkları olumsuz durumlardan zevk alırken (Brambilla ve Riva 2017, Berndsen ve Tiggemann 2020, Rodriguez-Gomez ve ark. 2020), bazıları daha az empati ya da daha az sempati (Brambilla ve Riva 2017, Rodriguez-Gomez ve ark. 2020, Yu ve ark. 2023) göstermiştir. Bu bağlamda Wang ve arkadaşları (2024) tarafından yapılan bir araştırmada çocukların, başkalarının başına gelen olaylar karşısında verdikleri duygusal tepkinin ahlaki seçicilikten etkilenip etkilenmediği araştırılmıştır. Araştırma kapsamında 4-8 yaş arası çocukların olumlu sosyal davranış gösteren ve antisosyal davranış gösteren kuklaların fiziksel acı ve zevklerine verdikleri duygusal tepkileri karşılaştırılmıştır. Çocuklar, kuklaların acısı karşısında mutsuz olduklarını ancak antisosyal kukla için daha az mutsuz olduklarını ifade etmişlerdir. Benzer şekilde çocuklar, kuklaların zevki karşısında mutlu olduklarını ancak antisosyal kukla için daha az mutlu olduklarını belirtmişlerdir. Araştırma çocukların başkalarının yaşadıklarına karşı gösterdikleri duygusal tepkilerdeki ahlaki seçiciliğin etkisini ortaya koysa da çocukların schadenfreude ya da gluckschmerz (başkalarının zevkinden hoşnutsuzluk) duygusu sergilemedikleri ifade edilmiştir. Schulz ve arkadaşları (2013), 4-8 yaş arası çocukları inceledikleri araştırmalarında ahlaki açıdan olumsuz bir davranış sergileyen kişilerin talihsizliklerine karşı schadenfreude duygusu geliştirdiklerini belirlemişlerdir. Ahlaki açıdan olumlu davranış sergileyen kişilerin talihsizlikleri karşısında ise sempati duygusunun ortaya çıktığını ifade etmektedirler. Schulz ve arkadaşları (2013), gelişim dönemleri itibarıyla çocuklarda bu duygunun ortaya çıkmasının adalet düşüncesi ile ilişkili olduğunu düşünmektedirler. Benzer şekilde Schindler ve arkadaşlarının (2015) 3-8 yaş arası çocuklarla yaptıkları çalışmada ebeveynleri çocuklarının ilk schadenfreude deneyiminin ortaya çıkmasında fiziksel talihsizlikler, rekabet durumları ve yanlış anlamaların etkili olduğunu ifade etmektedirler (Erzi 2020a).

Piaget'nin somut işlemler dönemi olarak ifade ettiği 7-12 yaş aralığında oyunlar artık yarışma niteliği kazanmaktadır ve adalet önem kazanmaktadır. Bu dönemde ilgileri daha çok pragmatiktir (Dreek ve ark. 2019). 7 ila 13 yaş arası çocukları sosyal karşılaştırma açısından inceleyen Steinbeis ve Singer (2013), çocuklara rakiplerinin performansları hakkında bilgi verildiğinde onların yenilgisi karşısında, yalnızca kendi performansları hakkında bilgi verilmesine oranla daha fazla schadenfreude duygusu geliştirdiklerini ifade etmektedirler. Ayrıca kendileri başarısız olduğunda schadenfreude ve kıskançlık duygularının daha fazla ortaya çıktığını belirtmektedirler. Schindler ve arkadaşlarına (2015) göre schadenfreude ve kıskançlık duyguları yaş ilerledikçe yoğunluk açısından azalmaktadır. Yaş arttıkça duyguları düzenleyebilme ve kontrol edebilme becerilerinin üzerinde sosyal normlar daha fazla etkili olabilir ancak bu konudaki araştırmalar yeterli düzeyde değildir. Roulin ve arkadaşlarına (2012) göre sınırlı kaynakların bulunduğu ortamlarda sosyal karşılaştırmalar rekabetçi bir durum yaratarak schadenfreude ve kıskançlık duygularının ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Özellikle aile ortamında ve kardeşler arasında ebeveynlerin sınırlı kaynaklarının bölünmesi schadenfreudenin doğmasına olanak sağlayacaktır.

Erikson'a göre ergenlik döneminde, kimlik duygusuna karşı kimlik karmaşası temel çatıyı oluşturmaktadır. Erikson kimliğin biçimlenmesinde arkadaş ilişkilerini temel etken olarak görmektedir (Pekşen Süslü 2002). Bu nedenle ergenlerle ilgili sosyalleşme ve benlik saygısı ile ilgili araştırmalar önem kazanmaktadır. Ergenlerle yaptığı araştırmaya göre Watanabe (2018) schadenfreude duygularını paylaşmanın sosyalleşmeye neden olabileceğini ifade etmektedir. Schadenfreude ile benlik saygısı arasındaki ilişkiyi inceleyen Watanabe (2018), benlik saygısının sosyal kabulle arttığını ve dolayısıyla diğerlerinin de schadenfreude duygusunu paylaşması durumunda benlik saygısının artmasına yol açacağını belirtmektedir. Feather (2014) ise hak edilmiş olduğu düşünülen zarar için schadenfreude duygusunun sosyal ortamlarda daha kabul edilebilir olduğunu belirtmiştir. Öte yandan benlik saygısı düşük kişiler yüksek başarıya sahip kişilerle karşılaştıklarında daha fazla schadenfreude hissetmektedirler. Farklı değişkenler söz konusu iken ergenler arasında schadenfreude duygularının paylaşılması ve ifade edilmesi farklı sonuçlar doğurabilmektedir. Schadenfreude duygusunu ifade etmek benlik saygısının artmasına neden olmazken talihsizlik yaşayan kişinin bu durumu hak ettiği düşüncesi diğer bireyler tarafından da paylaşılıyorsa schadenfreude duygusunun paylaşılması benlik saygısının artmasına neden olabilmektedir (Erzi 2020b).

Schadenfreudenin hem bir öz farkındalık duygusu olarak hem de bir ahlaki duygu olarak sınıflandırılması gerektiği düşünülmektedir (Rudolph ve Tscharktschiew 2014, Erzi 2020b). Bu nedenle schadenfreude duygusunun hissedilebilmesi için belirli bir bilişsel yapı gerektiğinden 36 aylık çocuklardan itibaren görülebileceği, adalet düşüncesinin de bu durumda etkili olduğu ifade edilmektedir. Yaş ilerledikçe schadenfreude duygusunun yoğunluğu azalmakla birlikte benlik saygısı, sosyal kabul ve sosyal karşılaştırma gibi değişkenlerin de özellikle ergenlik döneminde bu duygunun ortaya çıkmasında ve ifade edilmesinde etkili olduğu çeşitli araştırmalarla desteklenmektedir.

Davranış aktif bir süreçtir ve davranışı anlamak için dışsal belirtilerden çok altında yatan nedenlerin araştırılması gerekmektedir (Geçtan 1997). Duygu, davranışı etkileyen etmenlerden biridir (Türkçapar 2014). Bu bilgiler ışığında schadenfreude duygusunun derinlemesine anlaşılabilmesi için davranışsal göstergelerinin incelenmesi önem taşımaktadır. Aşağıdaki bölümde schadenfreudenin davranışsal göstergelerine dair bilgiler yer almaktadır.

Schadenfreudenin Davranışsal Göstergeleri

Schadenfreude, başkalarının karşılaştığı sorunlardan zevk alma durumunu ifade eden bir duygudur (Hickman ve Ward 2007, Pancer ve Ashworth 2009). Yaşamın birçok alanında olduğu gibi tüketim alanında da kendini gösteren bu duygu; tüketiciler arası karşılaştırmalara bağlı ortaya çıkmaktadır (Brigham ve ark. 1997, Pancer ve Ashworth 2009). Tüketimde ürünle ilgili karşılaşılan bir başarısızlık durumu, yalıtılmış bir ortamda gerçekleşmekte ve bireylerde bu duyguyu oluşturabilmektedir. Üniversite öğrencilerinin katılımıyla gerçekleştirilen bir çalışma, öğrencilerin yüksek statülü ürünleri kıskanma sebebiyle schadenfreude yaşayabileceğini (Sundie ve ark. 2009); başka bir çalışma ise yüksek ürün statüsünün schadenfreude duygusunu artırdığı ve algılanan ürüne layık olma; algılamalarındaki eksikliğin ise kıskanma ve layık olma algılamalarına bağlı olarak schadenfreude duygusunu etkilediğini göstermiştir (Pancer ve ark. 2017).

Davranışsal açıdan schadenfreude incelendiğinde, schadenfreude davranışlarının izleme, mizah ve kahkaha olmak üzere üç ana başlıkta toplanabileceği görülmektedir (Leach ve ark. 2003, Smith ve ark. 2009). İlk olarak izlemeyi açıklamakta yarar vardır. Schadenfreude, başkalarının talihsizliklerine sevinmek anlamına gelir ve sosyal medya gibi diğer duyguların da ifadesinin olduğu yerlerde kontrolsüz bir şekilde ortaya çıkabilir. Birçok sosyal medya kullanıcısının en çok keyif aldığı şey, başkalarının mutluluğunu görmekten daha çok onların mutsuzluğunu izlemektir. Bu durumun temel gerekçeleri arasında sosyal karşılaştırma (Festinger 1954) ve ideal benlik kavramları sıralanabilir. Sosyal medya platformları, insanların hayatlarının olumlu yanlarını sergilemeye eğilimli olduğu yerlerdir. Ancak, bu platformlarda zaman zaman olumsuzluklar, başarısızlıklar ve hayal kırıklıkları da paylaşılmaktadır. Bu paylaşımlar, diğer kullanıcılar tarafından, sosyal karşılaştırma sürecinin bir parçası olarak "daha iyi durumda olma" hissiyle değerlendirilebilir. Başkalarının mutsuzluklarını görmek, özellikle sosyal medyanın rekabetçi doğasında, bazı kullanıcılar için kişisel bir tatmin kaynağı olabilir (Johnson ve Knobloch-Westerwick 2014). Araştırmalar, sosyal medyada insanların başkalarının başarısızlıklarına yönelik içeriklere daha fazla ilgi gösterebildiğini ortaya koymuştur. Örneğin, Krasnova ve arkadaşları (2013) sosyal medya kullanıcılarının başkalarının başarısızlıklarından keyif alabileceğini belirtmiştir. Bu fenomen, bugünün sosyal medyasını Tertullian'ın de tasvir ettiği gibi adeta cennette bir balkona çevirmiştir (Aydın Sevim 2022). Tertullian, Hristiyanlığın birinci dönem teologlarından olup cehennemdeki kişilerin acılarının keyifle izlendiği bir cennet balkonunu tasvir etmiştir (De Waal 2020). Tertullian'ın alışılmadık bu cennet tasviri, oldukça korkutucu bir görüntüdür. Frans de Waal (2020) tarafından ifade edildiği gibi, Tertullian'ın cenneti, birçok insan

için başkalarının acı çektiğini izlemek, kendi acılarını yaşamaktan daha zor olduğu için cehennem kadar korkutucu bir yerdir. Watt Smith (2020), Tertullian'ın schadenfreudesini günahkârların cezalandırılmasının bir parçası olarak yorumlamaktadır ve burada ilginç olan, bu cezalandırmanın başkaları için özel bir zevke dönüşmesidir.

Mizah, bir başka davranışsal schadenfreude göstergesidir. Mizah; Platon, Aristoteles, Hobbes ve Rousseau'a göre düşmanlığın bir başka biçimi olarak görülmüştür. Diğer bir yandan engelli ve çirkin görünüşe sahip kişilerin de başkalarında mizah duygusu yaratarak onları alay edercesine güldürdüğünü öne sürmüşlerdir. Platon, gülerken kusurlara odaklanıldığını belirtirken; Aristoteles ve Hobbes ise gülme eylemi esnasında aşağılık bir şeye ilgi gösterildiği için, çok fazla gülmenin iyi bir yaşama uyumlu olmadığını ve insan kişiliğine zararlarının olabileceğini belirtmişlerdir (Yerlikaya 2007). Ludovici'ye göre ise gülme, kişinin başka bir olaya karşı üstünlüğünü kanıtlamanın bir yolu olarak tanımlanır (Morreall 1997). Atasözleri ve deyimler, toplumsal kültürü oluştururlar ve bu olgular incelendiği takdirde mizahın negatif durumlara yol açabileceği söylenebilir. Bu duruma örnek olarak, "kıs kıs gülmek" deyimini mizahın alaycı yönünü ifade ederken, "gülme komşuna gelir başına" atasözü de gülme eyleminin hem aşağılama maksadı ile kullanımına hem de kişinin sağlık ve mutluluğu için uzak durulması gereken bir durum olduğuna işaret eder (Altinkurt ve Yılmaz 2011). Bugünlerde mizahın pozitif bir algiya sahip olmasına karşın, yakın bir geçmişte mizah ve gülmeyi insanın kötü doğasını yansıttığı düşüncesi egemendi (Taşkiran 2011). Sosyal medya, sınırlı bir çevredeki schadenfreudenin geniş kitlelere yayılmasına olanak tanımaktadır. Deprem gibi travmatik olaylardan sonra sosyal medyada mizah ya da gülme temelli alaycı yorumlar, sosyal medyanın schadenfreudeyi destekleyen bir faktör olabileceğini göstermektedir (Bushman ve Anderson 2009, Berger ve Milkman 2012, Tandoc ve ark. 2015). Mizah, giderek artan biçimde schadenfreude için etkili bir araç haline gelmektedir (Sakki ve Martikainen 2021).

Yapılan bazı araştırmalara (Glenn 2003, Hempelmann 2017, Trouvain ve Truong 2017) göre schadenfreudenin son davranışsal göstergesi olan kahkaha, sağlıklı koşullarda insanlar arasındaki etkileşimlerin vazgeçilmez bir bileşenidir. Gülümseyerek ses ve yüz ifadesinin, vücudun sallanması ile de beden hareketinin birleşimiyle gösterilmektedir. Kahkaha, çok yönlü olması nedeniyle işitsel ve görsel olarak algılanır (Glenn 2003). Partington (2006) kahkaha ve gülmenin genellikle birbiriyle ilişkili olabileceğini vurgulamasına karşın, bireyler farklı durumlarda (neşe, şefkat, eğlence, sevinç, mutluluk, şaşkınlık, sinirlilik, üzüntü, utanç, korku, saldırganlık, öfke, zafer, alay ya da başkasının mutsuzluğundan zevk alma gibi) birbirinden farklı duygularla da gülebilmektedirler (Askenasy 1987, Mowrer ve ark. 1987, Chapman 1996, Provine 1996, Ruch ve Ekman 2001, Partington 2006, Szameitat ve ark. 2009). Kahkahanın; bir gruba dâhil olabilmek, arkadaşlık ve dostluk kurabilmek adına bireyler arasında ilişki kurma, ilişkiyi güçlendirme ve sürdürme konusunda önemi göz ardı edilemez. Glenn'e (2003) göre kahkaha bazen kötü niyetli olabilmektedir ve bu durumda, başkalarını küçümseme, dalga geçme, alay etme gibi anlamlara da gelebilmektedir.

Tüm bu davranışsal göstergelere ek olarak Lange ve Boecker (2019) tarafından yapılan bir araştırmada schadenfreudenin kişilerarası ve sosyal işlevleri incelenmiş ve schadenfreudenin güç ve baskınlık bağlamında ortaya çıktığı belirtilmiştir. Lange ve Boecker, schadenfreudenin baskınlık ya da kibirli gurur gösteren kişinin başına gelen talihsizliğe karşı bir tepki olarak ortaya çıktığını ve kişinin baskınlığını azaltarak hiyerarşik farklılıkların düzenlenmesine katkıda bulunduğunu ifade etmişlerdir. Aynı zamanda hiyerarşik olmayan bağlamlarda schadenfreude duygusunun toplum tarafından kabul görmeyebileceği ve sosyal işlevinin sınırlarının olduğu da araştırmanın bulguları arasındadır.

Ruh Sağlığı ve Schadenfreude

Schadenfreude duygusu, başkalarının başarısızlığı, talihsizliği ya da acısı karşısında içten içe duyulan memnuniyet veya neşe durumunu ifade eder (Smith 2008). Bu duygu, bir bireyin psikolojik durumunu ve ruh sağlığını etkileyebilir. Örneğin, sürekli olarak başkalarının kötü durumlarından zevk alma eğilimi olan bireylerde duygusal dengesizlik ve psikolojik belirtiler görülebilir (Van Dijk ve ark. 2006a). Hatta zaman içerisinde bu durum patolojik ve klinik boyutlara ulaşabilir. Bununla beraber düşük empati düzeyi, kıskançlık, rekabetçilik ve sosyal karşılaştırma gibi schadenfreude ile ilişkilendirilen faktörler de ruh sağlığını olumsuz etkileyebilir. Örneğin, düşük empati seviyeleri, duygusal bağ kurma yeteneğini azaltabilir ve bireyin ilişkilerinde sorunlara yol açabilir (Davis ve ark. 1994). Benzer şekilde, yüksek kıskançlık ve rekabetçilik duyguları, sürekli olarak başkalarıyla karşılaştırma ve kıskançlık içinde olma eğiliminde olan bireylerde stres ve kaygı seviyelerinin artabileceği gözlemlenmiştir (Parrott ve Smith 1993, Smith ve Kim 2007). Bahsi geçen duygusal tepkilerin uzun vadede ruh sağlığı üzerindeki etkisi önemlidir. Özellikle sürekli olarak schadenfreude duygusu yaşayan bireylerde duygusal tükenme, depresyon ve kaygı gibi ruh sağlığı sorunları görülebilir (Abraham ve ark. 2016). Bu durum,

schadenfreudenin sadece başkalarının duygusal durumlarına olan etkisini değil, aynı zamanda bireyin kendi duygusal iyilik halini ve psikolojik refahını da etkileyebileceğini göstermektedir.

1. Başkalarının Şansı İle İlgili Duygular ve Schadenfreude

Schadenfreude duygusu, “başkalarının şansı ile ilgili duygular” taksonomisinde yer almaktadır. Başkalarının şansı ile ilgili duygular, sosyal karşılaştırma temelinde, diğer insanların elde ettikleri şeyler ve yaşadıkları durumlar karşısında ortaya çıkan duygular olarak ifade edilebilir. Özbilinç duyguları gibi, diğer insanların şansı ile ilgili duygular da kişinin sahip olmak istediği benlik ile sahip olduğu benliği arasındaki uyumsuzluktan kaynaklanır. Birey, başka birinin yaşadığı, kendi amaçları ve çıkarları bakımından arzu edilebilen ya da arzu edilmeyen bir durum karşısında bahsi geçen duyguları geliştirme eğilimindedir. Kısaca ifade etmek gerekirse bireyin duygusal durumunun başkalarının duygusal durumlarına bağlı olduğu olaylarda bu duygular ortaya çıkmaktadır (Ortony ve ark. 1988).

Başkalarının şansı ile ilgili duygular (other-directed emotions) kavramı, Ortony ve arkadaşlarının (1988) duygu taksonomisi teorisine dayanmaktadır. Bu sınıflandırma, kişinin başkalarının başarıları, başarısızlıkları, şansları veya talihsizlikleri karşısında yaşadığı duygular üzerine kuruludur. Ortony ve arkadaşları, bu tür duyguların sosyal karşılaştırma ve kişinin kendi içsel durumlarıyla başkalarının durumları arasındaki ilişkilere bağlı olarak ortaya çıktığını savunurlar. Duyguların bu taksonomisi, bireylerin başkalarının yaşadıkları olaylar karşısında olumlu ya da olumsuz duygular geliştirmelerine neden olan sosyal karşılaştırma teorisi (Festinger 1954) ve benlik ile benlik ideali arasındaki farklar temelinde şekillenir.

Ortony ve arkadaşlarının (1988) geliştirdiği modelde, başkalarının şansı ile ilgili duygular dört temel grupta sınıflandırılmıştır. Bunlardan ilki, “adına mutlu olma (happy-for)” olarak adlandırılır ve bir başkasının olumlu bir durum yaşaması karşısında mutluluk duyma anlamına gelmektedir. Bu gruptaki duygular, kişinin kendisiyle başkası arasında pozitif bir bağlantı kurduğunda ortaya çıkar. Diğer kişinin başarısı, bireyin kendi çıkarlarıyla uyumlu olduğunda veya birey, olumlu bir sosyal ilişkiye sahip olduğunda bu duygu yaşanır. İkincisi “başkasının talihsizliğine sevinme (Schadenfreude)” olarak adlandırılmaktadır ve başkalarının yaşadığı olumsuzluklar karşısında sevinç duyma anlamına gelmektedir. Bu gruptaki duygular, kişinin başka birinin başarısızlığını, kendi başarı veya üstünlük hissine bir katkı olarak gördüğü durumlarda ortaya çıkar. Schadenfreude genellikle rekabet ya da kıskançlık temelli sosyal karşılaştırmalardan kaynaklanır. Üçüncüsü ise “kıskançlık (envy)” duygusudur ve bir başkasının sahip olduğu bir şeyin kendisinde olmadığı durumlarda ortaya çıkan olumsuz duygudur. Kıskançlık, bireyin kendi başarısızlıklarını ya da yetersizliklerini vurgulayan bir karşılaştırma yapmasıyla tetiklenir. Sonuncusu ise “acımadır (pity)” ve bir başkasının talihsiz bir durum yaşaması karşısında üzüntü ya da merhamet hissetmektir. Acıma duygusu, genellikle bireyin kendisini diğer kişiden daha avantajlı bir konumda hissettiği, ancak olumsuz bir üstünlük hissi taşımadığı durumlarda ortaya çıkar. Bu sınıflandırma, duyguların sosyal karşılaştırmalara dayalı olarak geliştiği fikrini temel almaktadır. Festinger'in (1954) sosyal karşılaştırma teorisine göre, bireyler kendilerini sürekli olarak başkalarıyla karşılaştırarak kendi başarı, statü ya da şanslarını değerlendirirler. Ortony ve arkadaşlarının sınıflandırması, bu karşılaştırmalar sonucunda ortaya çıkan duygusal tepkilerin çeşitli formlarını açıklar ve bu duyguların sosyal ilişkiler üzerindeki etkilerini vurgulamaktadır. Başkalarının şansı ile ilgili “adına mutlu olma, schadenfreude, kıskançlık ve acıma” olarak dört grupta incelenen bu duyguların tamamı ruh sağlığıyla iç içedir.

2. Sosyal Karşılaştırma ve Schadenfreude

İnsanlar, içinde buldukları sosyal ortamlarda başkalarıyla karşılaştırarak kendi yeteneklerini ve düşüncelerini anlamak isterler (Festinger 1954). Ağırlıklı olarak sosyal ağ siteleri, kullanıcılara sürekli olarak başkaları hakkında bilgi sağlayarak bu sosyal karşılaştırma sürecini kolaylaştırabilmektedir (Gonzales ve Hancock 2010, Feinstein ve ark. 2013, Jelenchick ve ark. 2013, Appel ve ark. 2016). Sosyal psikoloji araştırmalarında da üzerinde durulan konulardan biri olmakla beraber (Wills 1981, Wood ve ark. 1994, Gibbons ve Buunk 1999, Smith 2000a, Buunk ve Ybema 2003) kişinin kendisini üstün bir kişiyle karşılaştırması, model alma ya da model alma gibi olumlu duyguların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. İyimserlik, depresyon ya da kıskançlık gibi olumsuz duygular; dahası, kendini aşağı düzeydeki bir kişiyle karşılaştırmak, gurur ya da schadenfreude gibi hoş duygulara, endişe ya da sempati gibi hoş olmayan duygulara da yol açabilmektedir. Sosyal karşılaştırma sürecinde tetiklenen bu duygular, insanların psikolojik refahını ve zihinsel sağlığını etkileyebilmektedir. Sosyal ağ sitelerinde (örneğin Facebook veya Instagram), sosyal karşılaştırma ve sosyal ağ kullanıcıları arasında bunun psikolojik sonuçlarına yönelik araştırmalara gün geçtikçe ilgi artmaktadır. Şahin (2020) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada sosyal medya kullanımının gençlerin benlik saygısı üzerindeki etkilerini ve sosyal karşılaştırmaların rolü incelenirken; Güler (2019) tarafından gerçekleştirilen başka bir çalışmada ise sosyal medya

kullanımının üniversite öğrencileri arasında beden imajı kaygısını nasıl etkilediği incelenmiştir. Özdemir ve Şen (2021) tarafından gerçekleştirilen diğer bir çalışmada ise gençlerin sosyal medya kullanımının sosyal karşılaştırma ve yalnızlık hissi üzerindeki etkilerini ele alınmıştır. Aydın ve Akyol (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise -bu çalışma meta-analiz çalışmasıdır- sosyal medya etkileşimlerinin gençlerin psikolojik sağlığı üzerindeki genel etkilerini incelenmiştir.

Sosyal karşılaştırmanın psikolojik sonuçlarına ilişkin çoğu çalışma, sosyal karşılaştırmanın olumsuz etkilerine dair ampirik kanıtlar göstermiştir (Krasnova ve ark. 2013, Kross ve ark. 2013, Sagioglou ve Greitemeyer 2014, Tandoc ve ark. 2015). Ancak mevcut çalışmalar önceki araştırmaların potansiyel sınırlamalarına odaklanmıştır. İlk olarak birkaç çalışma dışında (Haferkamp ve Krämer 2011, Johnson ve Knobloch Westerwick 2014, Steers ve ark. 2014, Batenburg ve Das 2015, Johnson ve Knobloch Westerwick 2017a) önceki çalışmaların çoğu araştırılmıştır. Araştırmalar sosyal ağ sitelerinde ya da diğer çevrimiçi ortamlarda, ağırlıklı olarak yukarı yönlü sosyal karşılaştırmanın görüldüğü konusunda hemfikir olsa da aşağı yönlü sosyal karşılaştırmanın da göz ardı edilmemesi gerektiği ifade edilmektedir. İkincisi, çoğu çalışma yalnızca yukarı yönlü sosyal karşılaştırma durumları altında tetiklenen kıskançlık, depresyon ya da utanç gibi olumsuz duygulara odaklanmıştır (Johnson ve Knobloch Westerwick 2014, Steers ve ark. 2014, Batenburg ve Das 2015). Ancak sosyal psikoloji literatürü de (Smith 2000, Buunk ve Ybema 2003) yukarıya doğru sosyal karşılaştırmanın insanları iyimserlik ya da ilham gibi olumlu duygular hissetmeye tetikleyebileceğini ifade etmektedir. Başka bir deyişle sosyal karşılaştırmanın psikolojik sağlık üzerindeki etkisi, sosyal karşılaştırma temelli duyguların türüne bağlı olarak olumlu ya da olumsuz olabilir. Üçüncüsü, Gibbons ve Buunk'un (1999) karşılaştırmalı yönelim ölçeğini kullanan önceki çalışmalar, sosyal karşılaştırma yöneliminin tek faktörlü bir yapı olduğunu varsaymaktaydı; ancak orijinal çalışma sosyal karşılaştırmada yeteneğin sosyal karşılaştırma yönelimi ve fikrin sosyal karşılaştırma yönelimi olmak üzere iki faktörün olabileceğini bildirmiştir (Gibbons ve Buunk 1999). Ancak Gibbons ve Buunk'un (1999) ölçeğini ödünç alan önceki çalışmalar sosyal ağ sitelerindeki sosyal karşılaştırmanın iki boyutunu birbirinden ayırmamaktadır. Bu çalışma, sosyal karşılaştırma sürecinde tetiklenen duyguların kapsamını genişleterek (Smith 2000a) ve sosyal karşılaştırma yönelimindeki farklılıklara odaklanarak (Festinger 1954, Gibbons ve Buunk 1999) bu tür sınırlamaların üstesinden gelmeye çalışmıştır. Spesifik olarak, sosyal ağ kullanıcılarının "sosyal karşılaştırma yetenek eğilimi", "sosyal karşılaştırma fikir eğilimi"nden ayırarak Smith (2000a)'in dört tür sosyal karşılaştırmaya dayanan duyguyu benimsemesi ile test edilmiştir. Yukarıya doğru zıt duygular (örneğin, kıskançlık ve depresyon), yukarıya doğru asimilatif duygular (örneğin, iyimserlik ve ilham), aşağı doğru zıt duygular (örneğin, gurur ve schadenfreude) ve aşağı doğru asimile edici duygular (örneğin, endişe ve sempati) bahsi geçen dört tür sosyal karşılaştırma temelli duygulardır.

Sosyal karşılaştırmanın türüne bağlı olarak ruh sağlığı üzerinde olumlu etkiler bırakabildiği görülmektedir. Tüm bu ilişkili araştırmaların akabinde schadenfreude duygusunun ruh sağlığı üzerinde olumsuz etkilere sahip olabileceğini gösteren bir dizi farklı araştırma da bulunmaktadır. Örneğin, schadenfreude duygusu arttıkça depresyon belirtilerinin de arttığı saptanmıştır (Feather ve Sherman 2002). Ayrıca, schadenfreudenin artmasıyla stres düzeylerinin yükseldiği ve bu durumun ruh sağlığını olumsuz etkileyebileceği öne sürülmüştür (Smith ve Turner 2018a). Araştırmalardan yola çıkarak, schadenfreudenin ruh sağlığı üzerindeki etkilerinin karmaşık yapıda olduğu ve bağlamdan bağlama değişebileceği ifade edilebilir (Smith 2000b, Buunk ve Ybema 2003, Van Dijk ve ark. 2006c). Örneğin, bazı durumlarda schadenfreude duygusunun oluşması, bireyin özsaygısını artırabilir ve onların ruh sağlığını iyileştirebilir (Van Dijk ve ark. 2006c). Ayrıca, schadenfreude duygusunun sosyal bağlantıları güçlendirebileceği ve sosyal destek ağlarını genişletebileceği de öne sürülmüştür (Abraham ve Windmann 2016). Bu çelişkili bulgular aslında schadenfreudenin ruh sağlığı üzerindeki etkilerini daha iyi anlamak için daha fazla araştırma gerektiğini göstermektedir.

3. Nöropsikoloji ve Schadenfreude

Psikolojik kavramların biyolojik yönden açıklanması çalışmalarının bilimsel tarafını kuvvetlendirmede önemli bir etkidir. İlgili alanyazın incelendiğinde schadenfreude ve onunla ilişkili kavramların biyolojik temellerinin açıklanması ile ilgili sınırlı olmakla birlikte çeşitli araştırmalar yapıldığı görülmektedir. Duygu ve davranışların altında yatan sinirsel bağlantıların açıklanması nöropsikiyatrik bozuklukların anlaşılabilmesi ve onlara müdahale edilebilmesi bakımından önem taşımaktadır (Kang ve ark. 2013, Swencionis ve Fiske 2014). Kıskançlık ve schadenfreude, özellikle sosyal karşılaştırma sonucu ortaya çıkan prefrontal-striatal ağ tarafından desteklenen duygulardır. Sosyal karşılaştırma durumundaki sinirsel uyarım olumlu sosyal davranışlar (prososyal) ile olumsuz sosyal davranışları (antisosyal) büyük ölçüde yordamaktadır. Bu bulgular sosyal uyum bozukluklarında yapılabilecek bilişsel ve nöroendokrin müdahaleler açısından büyük öneme sahiptir (Jankowski ve Takahashi 2014).

Hein ve arkadaşları (2010) tarafından yapılan araştırmada grup içi dinamikler üzerinden empati ve yardım etme davranışı gibi sosyal kararların altında yatan nörobiyolojik süreçler incelenmiştir. Fonksiyonel manyetik rezonans görüntüleme (fMRI) aracılığıyla yapılan incelemede başkasının acı çektiğini gören bireyin beyninin sol yarım küresinde meydana gelen aktivasyonun empatinin yordayıcısı olduğu ifade edilirken iç grup üyesinin acı çektiğinin görülmesi halinde aktivasyonun daha güçlü olduğu belirtilmektedir. Ayrıca dış grup üyesinin acı çektiğinin görülmesi durumunda beynin ödül merkezi olarak da bilinen sağ NAcc'de (Nucleus Accumbens) aktivasyon artarken sol yarım küredeki empati ile ilgili aktivasyonun azaldığı belirtilmektedir. Dış grup üyesinin acı çekmesi, ödül merkezini aktif hale getirerek zevk alınmasına yol açabildiği ifade edilmektedir. Ancak dış grup üyesi ile ilgili olumlu olumlu bir izlenime sahip olunması (bir süre aynı odada bulunmak da dahil olmak üzere) halinde sol yarım küredeki aktivasyon artarken ödül merkezinin aktivasyonunun azaldığı da araştırmanın bulguları arasındadır. Ek olarak sol yarım küredeki empati ile ilgili aktivasyonun artmasının kişilerin yardım etme davranışı göstermelerinin de artmasına yol açtığı ifade edilmektedir. Cikara ve arkadaşları (2011) tarafından yapılan bir araştırmada aralarında rekabet olan grupların başarısızlıkları karşısında ortaya çıkan sinirsel tepkilerin dış grup üyelerine zarar verme olasılığı ile ilişkili olup olmadığı incelenmiştir. Karşı takımın başarılı ve kendi takımlarının ise başarısız olması durumunda grup üyelerinin fonksiyonel manyetik rezonans (fMRI) görüntülerinde ön singulat korteks ve insulanın aktif hale geçtiği, kendi takımının başarılı olması ve karşı takımın da başarısız olması durumunda ise ventral striatumun aktif hale geldiği görülmüştür. Ön singulat korteksin beyinde empati, öğrenme, davranış kontrolü ve karar vermede aktif rol oynadığı bilinmektedir (Altınbaş ve ark. 2010, Dinç ve Özer Kaya 2022). İnsula, ön singulat korteks ile birlikte duygu ve davranış düzenlemesinde, bilişsel ve empatik süreçlerde görev almaktadır (Flynn 1999). Ventral striatum ise beyinde duygusal girdileri harekete geçmek için motivasyona dönüştüren bir bölge olarak ifade edilmektedir (Ulupınar 2020). Sonuç olarak araştırma sosyal gruplar arası rekabetin beynin ödülle ve empati ile ilgili bölümlerini doğrudan etkilediğini ve rakip gruba zarar verici eylem konusunda motive edici olabildiğini göstermektedir (Cikara ve ark. 2011).

Toplumsal Açından Schadenfreude

Yardım etme davranışı, toplumsal ilişkileri güçlendiren prososyal davranışlardan biridir (Yavuzer 2017). Benzer şekilde toplumda yardım etme davranışının azalması bireyin temel ihtiyaçlarından biri olan sosyal destekten mahrum kalmasına yol açabilmektedir. Toplumsal açıdan Schadenfreude ile ilgili olarak yapılan bir araştırma, algılanan hedef rekabeti arttıkça başkasının yaşadığı olumsuz durum için hissedilen schadenfreude duygusunun yardım davranışını azalttığını göstermiştir. Algılanan hedef rekabeti düşük düzeyde olduğunda ise tersine empatik duygularla birlikte yardım davranışı artmaktadır (Chen ve ark. 2021). Benzer şekilde çeşitli çalışmalar (Schulz ve ark. 2013, Erzi 2019) schadenfreude duygusunun yardım etme davranışı ile negatif yönde ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu durum schadenfreudenin sosyal yaşamdaki davranışlar üzerindeki etkisini göstermektedir. Yapısı gereği hisseden kişinin pasif durumda olduğu schadenfreude duygusunun davranışlar üzerinde etkili olması dikkate değer bir bulgudur. Ayrıca bazı çalışmalarda, psikopati özelliğinin ve saldırgan davranışların schadenfreude ile pozitif yönde anlamlı ilişkiye sahip olduğu (James ve ark. 2014) ve Schumpe ve Lafrenière (2016) tarafından yapılan bir çalışmada, sadizm eğilimi yüksek olan kişilerin, başkalarının yaşadığı yaralanmanın ciddiyeti arttıkça, schadenfreude duygusunun arttığı bulunmuştur. Bu araştırmacılar, bu tür olumsuz duygu ve davranışlarla ilişkili olan schadenfreude ile ilgili daha fazla çalışma yapılması gerektiğini vurgulamaktadırlar. Buna karşın Van Dijk ve arkadaşları (2011) tarafından yapılan bir araştırma, başkasının yaşadığı talihsizliğin bireylerin olumlu bir benlik görüşü ve öz-değer duygusu endişelerini tatmin ettiği için memnuniyet verici olabileceğini göstermektedir. Bu araştırma sonuçları ışığında schadenfreudenin karmaşık doğasının sosyal ilişkiler ve bireysel özellikler açısından önemli etkilerinin olduğu ifade edilebilmektedir.

Schadenfreudenin Ölçülmesi

Schadenfreude ölçekleri, bireylerin başkalarının başarısızlığı veya talihsizliğine duydukları zevki veya memnuniyeti ölçmek için kullanılan araçlardır. Bu ölçekler genellikle sosyal psikoloji araştırmalarında, duygusal psikoloji çalışmalarında ve insan davranışı alanlarında kullanılmaktadır. Alanyazın incelendiğinde uluslararası düzeyde çeşitli ölçekler geliştirildiği ve Türkiye'de de schadenfreudeyi ölçmek için uyarlanmış ölçeklerin bulunduğu görülmektedir. Ayrıca bazı araştırmacıların (Yeniay 2012, Erzi 2019) senaryo hazırlayarak da schadenfreude ilgili değerlendirme yaptığı görülmektedir. Bu tür araştırmalarda kullanılan senaryoların schadenfreude duygusunu değerlendirmek için bir değişimleme (manipülasyon) aracı olduğu ifade edilebilir. Bu bağlamda senaryolar, izleyicilerin duygusal ve ahlaki tepkilerini yönlendirmek için tasarlanmış olup insanların sosyal ilişkileri ve törel değerleri üzerinde de düşündürücü etkilere sahiptir.

Bu ölçeklerden ilki Leach Schadenfreude Ölçeğidir. Leach ve arkadaşları (2003) tarafından geliştirilen bu ölçek, bireylerin diğer grupların başarısızlığına karşı duyduğu schadenfreude düzeyini değerlendirmek için kullanılmaktadır. Aynı zamanda sosyal ilişki bağlamında veri sağlayan çalışma, bireylerin kendi iç gruplarındaki duygu durumlarını, başarılı bir dış grubun başarısızlığından duyulan duygu durumlarıyla açıklamakta ve duygulara dayanan bilgilerle beraber önyargı biçimine dair kanıtlar sunmaya yardımcı olmaktadır. Ölçek, 12 maddeden oluşmaktadır ve bireylerin gruplar arasındaki rekabet ve sosyal karşılaştırma süreçlerindeki schadenfreude tepkilerini ölçmektedir.

Diğer bir ölçek olan İyicil Kıskançlık Ölçeği (Benign Envy Scale) ise Van de Ven ve Zeelenberg (2011) tarafından geliştirilmiştir ve başkalarının başarısızlığından duyulan iyi niyetli kıskançlık ve haset duygusunu ölçmektedir. Fakat ölçülen duygular schadenfreude kavramını tam olarak karşılamadığı için çalışma schadenfreude duygusunu ölçmemektedir. Çalışmada kıskançlık duygusunun tek boyutuna odaklanılmıştır ve 4 deneysel çalışma gerçekleştirilmiştir. Ölçek, bireylerin diğerlerinin talihsizlikleri veya başarısızlıklarıyla ilgili duygusal tepkilerini değerlendirmektedir. Bir başka ölçek Sürekli Kıskançlık Ölçeği (The Dispositional Envy Scale)'dir. Rakhshani ve Oreyzi (2019) tarafından geliştirilmiştir ve bireylerin genel olarak haset eğilimlerini değerlendirmek için kullanılmaktadır. Ölçek, bireylerin hasetlik düzeylerini ve bu duyguların başkalarının başarısızlığına karşı tepkilerini ölçmek için kullanılır.

Cikara ve Fiske (2013) tarafından geliştirilen "Schadenfreude Ölçeği"nde ise 4 deneysel çalışmadan oluşmaktadır. Stereotipler, kıskançlık, schadenfreude ve zarar arasındaki ilişkilerin araştırıldığı çalışmanın hem bireysel hem de sosyal yönü ağır basmaktadır. Atiq ve arkadaşları (2023) tarafından geliştirilen "Schadenfreude Ölçeği" ise işyerinde schadenfreude'u ölçmek için geliştirilen 3 alt çalışmadan oluşan bir ölçektir. Rehavet ve intikam olmak üzere 2 boyutu olan ölçek 20 maddeden oluşan bir öz bildirim ölçeğidir.

Crysel ve Webster (2018)'in geliştirdiği "Başkasının Zararına/ Üzüntüsüne Sevinme Ölçeği" ise bireylerin, diğer kişilerin zarar gördükleri/ üzüntü yaşadıkları durumlar karşısında sevinme duygusu geliştirme düzeylerinin tespit edilmesi amacıyla geliştirilmiş, öznel nitelikte olan 2 alt boyutlu bir ölçektir. Ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışmasını ise Sevinçli ve Abayhan (2022) ile Kartol ve Söner (2023) gerçekleştirmiştir. Sevinçli ve Abayhan (2022) tarafından gerçekleştirilen uyarlama çalışmasında orijinal ölçekte olduğu gibi 2 alt boyut oluşturulmuştur. Alt boyutlar iyi niyet-kötü niyet biçiminde kavramsallaştırılmıştır. Ölçek 11 maddeden oluşmaktadır ve bireylerin başkasının üzüntüsü karşısında vereceği tepkilerini ölçmektedir. Kartol ve Söner (2023) tarafından gerçekleştirilen uyarlama çalışmasında orijinal ölçekten farklı olarak 4 alt boyut oluşturulmuştur. 12 maddenin yer aldığı ölçek, bireylerin başkasının zarar görmesi durumunda vereceği tepkileri ölçmektedir.

Geliştirilen ölçekler (Leach Schadenfreude Ölçeği (Leach ve ark. 2003), İyicil Kıskançlık Ölçeği (Van de Ven ve Zeelenberg 2011), Sürekli Kıskançlık Ölçeği (Rakhshani ve Oreyzi 2019), Schadenfreude Ölçeği (Cikara ve Fiske 2013), Schadenfreude Ölçeği (Atiq ve ark. 2023), Başkasının Zararına/ Üzüntüsüne Sevinme Ölçeği (Crysel ve Webster 2018), Başkasının Zararına/ Üzüntüsüne Sevinme Ölçeği Türk Kültürüne Uyarlama Çalışması (Sevinçli ve Abayhan 2022), Başkasının Zararına/ Üzüntüsüne Sevinme Ölçeği Türk Kültürüne Uyarlama Çalışması (Kartol ve Söner 2023) genel olarak schadenfreude duygusunu ve schadenfreude ile ilişkili duyguları ölçmek/değerlendirmek için geliştirilmiştir. Ölçeklerin hiçbiri tek boyutlu yapılara sahip değildir. İyicil Kıskançlık Ölçeği (Van de Ven ve Zeelenberg 2011) ve Schadenfreude Ölçeği (Cikara ve Fiske 2013) ise sadece deneysel çalışmalardan oluşan maddeleri bulunmayan ölçeklerdir. Bununla beraber Atiq ve arkadaşları (2023) tarafından geliştirilen Schadenfreude Ölçeği, öz bildirim ölçeği özelliği göstermekte, bu ölçekle bireyin kendisi hakkında verdiği bilgilere dair değerlendirmeler gerçekleştirilmektedir. Leach Schadenfreude Ölçeği (Leach ve ark. 2003) gruplarda; Cikara ve Fiske (2013) tarafından geliştirilen Schadenfreude Ölçeği ise hem bireylerde hem de gruplarda schadenfreude duygularını değerlendirmektedir. Diğer ölçekler ise sadece bireylerde schadenfreude duygusunu değerlendirmektedir. Bu bağlamda schadenfreude ölçeklerinin farklı portföyleri bulunmaktadır. Geliştirilen ölçekler bireylerde schadenfreude ve ilişkili duyguları ölçerken/değerlendirirken Atiq ve arkadaşları (2023) tarafından geliştirilen Schadenfreude Ölçeği işyerinde schadenfreude ölçmektedir. Başkasının Zararına/ Üzüntüsüne Sevinme Ölçeği (Crysel ve Webster 2018) ise Türk kültürüne uyarlanan bir ölçektir. Türk kültüründe iki uyarlaması bulunmaktadır. Yöntemsel açıdan bu uyarlamalar farklılıklara sahiptir. Sevinçli ve Abayhan (2022) tarafından gerçekleştirilen uyarlamada 2 alt boyut, 11 madde; Kartol ve Söner (2023) tarafından gerçekleştirilen uyarlamada ise 4 alt boyut, 12 madde bulunmaktadır.

Türkiye'de Schadenfreude ile İlgili Çalışmalar

Schadenfreude kavramı uluslararası alanyazında olduğu gibi son yıllarda ulusal alanyazında da araştırmacıların ilgisini çekmektedir. Aşağıdaki tabloda ulusal alanyazında schadenfreude ile ilgili araştırmalara dair bilgiler

sunulmuştur. Tablo 1’de başlığında ya da anahtar sözcüklerinde “schadenfreude/başkasının üzüntüsüne sevinme/zararına sevinme/başkasının talihsizliğine sevinme” kavramlarından biri bulunan güncel makalelere yer verilmiştir.

Tablo.1 Türkiye’de Schadenfreude ile ilgili çalışmalar			
Makale	Yöntem	Sonuç	Literatüre katkısı
Erzi (2019)	Araştırma (Karma (nicel-nitel) yöntem).	Yardım davranışı, schadenfreude ve sempati duyguları bakımından anlamlı düzeyde yordanmaktadır. Bununla beraber yardım etmeyi seçen ve seçmeyen katılımcılar arasında schadenfreude ve sempati duygusu bakımından anlamlı düzeyde farklılık bulunmuştur. Yapılan korelasyon analizi sonucunda schadenfreude, benlik kıyaslaması, benlik saygısı ve sempati arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmuş; ancak yardım miktarı ile diğer değişkenler arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmamıştır.	Yardım davranışının schadenfreude, benlik saygısı ve benlik tehdit algısı gibi kavramlarla ilişkinin incelenmesi gelecekte yapılabilecek çalışmalara referans niteliğindedir. Ayrıca kavramların ve ilişkinin daha iyi anlaşılmasını sağlamıştır.
Erzi (2020b)	Araştırma (Karma (nicel-nitel) yöntem).	Zararına sevinme duygusunun, dolaylı olarak yardım davranışlarıyla, doğrudan ise kişiliğin karanlık özellikleri olarak tanımlanan psikopati ve makyavelizm ile ilişkili bulunmuştur. Yüksek düzeyde psikopati ve makyavelizmin yüksek düzeyde zararına sevinme ile ilişkili olduğu ve yüksek düzeyde yardım davranışının düşük düzeyde zararına sevinme ile ilişkili olduğu ifade edilmiştir.	Zararına sevinme ve yardım davranışlarının, karanlık üçlü (benlik saygısı, empati ve bakış açısı alma) ile arasındaki ilişkinin daha iyi anlaşılması açısından alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
Bozacı ve Gökdeniz (2021)	Araştırma (Betimsel anket yöntemi ve nicel yöntem).	Tüketicinin giyim ürünlerinin sahtelerini satın alma niyetinde; etik algı, fiyat duyarlılığı ve işletmelere yönelik schadenfreude duyguları etkili olduğu görülmüştür.	Makale tüketici araştırmaları yazınında yeterince incelenmeyen bir değişkene dikkat çekmekte ve belirli örnekleme, işletmeler ve tüketiciler için önemli sorunlara neden olan bir konunun aydınlatılmasına katkı sağlamaktadır.
Erzi (2022).	Araştırma (Yol Analizi)	Yol analizi, yalnızca tepkisel ilişkisel saldırganlığın, zararına sevinmeyi doğrudan yordadığını ortaya koymuştur. Bunun yanında, karanlık üçlünün, reaktif ilişkisel saldırganlık yoluyla dolaylı olarak zararına sevinme duygusunu açıkladığı ve uyumluluk ve düşmanlığın, karanlık üçlüyü doğrudan açıklarken, tepkisel ve amaca yönelik ilişkisel saldırganlığı karanlık üçlü yoluyla dolaylı olarak açıkladığı görülmüştür. Tepkisel ve amaca yönelik ilişkisel saldırganlık, uyumluluk ve düşmanlık kişilik özellikleri bakımından anlamlı düzeyde yordanırken, kişilik özellikleri (uyumluluk, karanlık üçlü, düşmanlık) ve zararına sevinme arasında yalnızca tepkisel ilişkisel saldırganlığın aracı rolü bulunmuştur.	Bu çalışma, kişilik faktörlerinin ve ilişkisel saldırganlığın dolaylı ve doğrudan etkilerini göstererek ve bu değişkenleri yol analizi ile tek bir kavramsal model altında toplayarak schadenfreudenin anlaşılmasına katkıda bulunmaktadır.
Okan ve ark. (2023).	Derleme	Bu makalede schadenfreude duygusunun ortaya çıkmasında rolü olan piyasa ve tüketimle ilgili etkenler incelenmiştir. Pazarlama bağlamında, schadenfreude tetikleyicileri, marka itibarının yönetilmesi, karşılaştırmalı reklamcılığın kullanılması, etkili hizmet kurtarma stratejilerinin tasarlanması ve çevrimiçi itibarın yönetilmesine ilişkin içgörülerden yararlanarak pazarlamacıların	Bu makale ile hem firmalara bu duyguyu yönetme konusunda yol gösterilerek hem de schadenfreude duygusunun markayla ilgili farklı potansiyel sonuçları ortaya konularak alanyazına katkı sağlanmıştır.

		schadenfreudenin karmaşık dinamiklerini daha iyi anlayabileceği ve bunlara yanıt verebileceği, böylece müşteri memnuniyeti, sadakati ve marka performansı artacağı ifade edilmiştir.	
İrk ve Gürses (2021)	Araştırma	Haset duygusunu yaşayan bireylerde negatif duyguların etkisiyle diğer bireylere yönelik birtakım duygusal değişiklikler, düşünce bozuklukları ve ölçsüz davranışlar görülebildiği ve sosyal ve insani açıdan onaylanmayan bir yol takip edildiği ifade edilmiştir. Hasetten kurtulmak için yapı kazanmış bir ahlakın kişiliğe yerleştirilmesi ve hasedin sadece yıkıcı taraflarına odaklanmayıp onun yapıcı ve motive edici yönünü de dışarıda bırakmayan bir anlayış kazanılması, iyileştirici duygulardan olan sevgi, şefkat, merhamet, affedicilik, empati, minnettarlık, kardeşlik gibi duyguların güçlendirilmesi önerilmiştir.	Bu makale bir yandan hasedin insan hayatındaki yıkıcı etkilerini aydınlatırken diğer yandan da çözüm önerileri sunarak alanyazına katkı sağlamaktadır.
Elkırımış (2024).	Derleme (Literatür tarama)	Bu makalede schadenfreude duygusunun, son yıllarda artan bir şekilde spor yönetiminde olumsuz etkilere sahip olduğu ancak rakip takımın başarısız sonuçlar almasından duyulan mutluluğun, bazı durumlarda kendi takımlarının performansını pozitif yönde etkileyebildiği ifade edilmektedir.	Bu makale schadenfreudenin, önemli bir fenomen olan ve geniş toplumsal kitleleri etkileyen spor yönetimi alanında etkilerini inceleyerek alanyazına katkı sağlamıştır.
Demir Asma ve Coşkun (2024).	Araştırma (Nicel yöntem)	Nezaketsiz davranışın ve sosyal kimliğin schadenfreude üzerinde etkisinin olduğu ve bireylerin nezaketsizlik karşısında daha fazla schadenfreude hissettiği belirlenmiştir. Nezaketsiz davranış ve schadenfreude ilişkisinde algılanan hak edişin ve öfkenin aracı rolü olduğu görülmüştür. Sosyal kimliğin schadenfreude üzerindeki temel etkisinin anlamlı olduğu ifade edilmiştir.	Bu makalede schadenfreude duygusunun hissedilmesinin sosyal ilişkiler ve davranışlar temelinde incelenmesi ile toplumsal yönü analiz edilmiş ve deneysel bulgularla alanyazına katkı sağlanmıştır.
Akın ve Yıldırım (2024).	Araştırma (Nicel yöntem)	Makalede etik iklim alt boyutlarından egoist iklimin schadenfreude eğilimini olumlu bir şekilde etkilediği, ilkelilik ikliminin schadenfreude eğilimini olumsuz yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Yardımseverlik iklimi ile schadenfreude arasında ise anlamlı bir ilişkiye rastlanılmamıştır. Araştırma sonuçlarına göre bireylerin schadenfreude eğilimini anlamlı bir şekilde etkileyen bir başka kavramın narsisizm olduğu ve bu ilişkinin pozitif yönlü olduğu ortaya çıkmıştır.	Bu makalede örgütsel faaliyetlerde önemli bir rol oynayan bireylerin örgüte ilişkin etik iklim algıları ve kişilik özellikleri ile schadenfreudenin ilişkisi incelenerek verimli ve etkin iş ortamı sağlamak konusunda yol gösterici sonuçlar üreterek alanyazına katkı sağlanmıştır.
Karaosmanoğlu ve Kandemir (2024).	Derleme	Narsisizm ve başkasının talihsizliğine sevinme duygusu arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmaların sayısının az olduğu ve araştırmaların daha çok büyükleme narsisizme odaklandığı görülmüştür. Narsisizmin, başkasının talihsizliğine sevinme ve benlik saygısı kavramları ile ilişkisi göz önünde bulundurulduğunda, sosyal karşılaştırma kavramının büyük bir önem taşıdığı ve narsisizm ve başkasının talihsizliğine sevinme duygusu arasında ilişkinin talihsizlik yaşayan diğerine karşı haset hissedildiğinde ortaya çıktığı ifade edilmiştir.	Yapılan bu derleme çalışması neticesinde narsisizmin iki boyutu ve başkasının talihsizliğine sevinme, benlik saygısı, sosyal karşılaştırma ve haset gibi kavramlarla arasındaki ilişkinin daha iyi anlaşılması sağlanmıştır.

Tablo 1’de Türkiye’de schadenfreude (başkasının zararına sevinme) ile ilgili yapılan çeşitli akademik çalışmalar özetlenmiştir. Bu çalışmalar, schadenfreude duygusunun çeşitli psikolojik, sosyal ve davranışsal faktörlerle ilişkisini farklı yöntemler kullanarak incelemiş ve literatüre çeşitli katkılar sağlamıştır. Bu çalışmalarda, yardım davranışları, benlik saygısı ve empati gibi kavramlarla ilişkilendirilen schadenfreude, hem bireysel hem de toplumsal bağlamda ele alınmıştır.

Schadenfreude ve yardım davranışı arasındaki ilişkiye odaklanan çalışmalar, bu duygunun yardım etme eğilimleri üzerindeki etkilerini ortaya koymaktadır. Örneğin, Erzi (2019), yardım davranışlarının schadenfreude ve sempati duygularıyla anlamlı bir şekilde ilişkilendirilebileceğini, ancak yardım miktarı ile diğer değişkenler arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığını belirtmiştir. Ayrıca, schadenfreudenin karanlık kişilik özellikleriyle bağlantısını inceleyen başka bir çalışmada, psikopati ve makyavelizmin yüksek seviyelerde schadenfreude ile ilişkili olduğu; buna karşılık, yüksek yardım davranışlarının düşük schadenfreude ile ilişkili olduğu ortaya konmuştur (Erzi 2020). Tüketici davranışları bağlamında schadenfreudenin etkilerini araştıran çalışmalar, bu duygunun tüketicilerin sahte ürün satın alma niyetlerine etkisini de ele almıştır. Bozacı ve Gökdeniz (2021), schadenfreudenin, etik algı ve fiyat duyarlılığı ile birlikte sahte giyim ürünlerini satın alma niyetinde önemli bir belirleyici olduğunu vurgulamışlardır. Bu bulgu, tüketici davranışları literatüründe yeterince incelenmeyen bir değişkene dikkat çekmiş ve pazarlama stratejileri açısından önemli içgörüler sunmuştur. Spor yönetimi ve rekabetçi alanlarda schadenfreudenin nasıl ortaya çıktığını ele alan çalışmalardan birinde, rakip takımın başarısızlığından duyulan memnuniyetin, kendi takım performansını pozitif yönde etkileyebileceği öne sürülmüştür (Elkırımış 2024). Bu bağlamda, schadenfreudenin spor yönetimi gibi geniş toplumsal kitleleri etkileyen alanlarda nasıl bir rol oynadığı tartışılmıştır. Kişilik faktörleri ve ilişkisel saldırganlık açısından yapılan araştırmalarda ise schadenfreudenin, özellikle tepkisel ilişkisel saldırganlık yoluyla ortaya çıktığı bulunmuştur (Erzi 2022). Çalışmada, karanlık üçlünün tepkisel saldırganlık aracılığıyla schadenfreudeyi yordadığı, uyumluluk ve düşmanlık gibi kişilik özelliklerinin de bu ilişkilerde anlamlı rol oynadığı belirtilmiştir. Bu bulgular, schadenfreudenin kişilik özellikleri ile nasıl etkileşimde bulunduğunu ve bu duygunun oluşumunu anlamak için yeni bir kavramsal model sunmaktadır. Schadenfreudenin sosyal ilişkiler ve toplumsal dinamikler temelinde incelendiği bir başka çalışmada, nezaketsiz davranışların schadenfreude üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu ve bu etkinin sosyal kimlik bağlamında güçlendiği ortaya konmuştur (Demir Asma ve Coşkun 2024). Özellikle, nezaketsizlik karşısında bireylerin daha fazla schadenfreude hissettiği ve bu duygunun algılanan hak ediş ve öfke ile desteklendiği belirlenmiştir. Son olarak, narsisizm ve schadenfreude arasındaki ilişki üzerine yapılan derleme çalışmaları, narsisizmin büyülenme boyutunun schadenfreudeyi artırdığına dikkat çekmiş; bu ilişkinin sosyal karşılaştırmalar ve haset duygusu ile güçlendiği ifade edilmiştir (Karaosmanoğlu ve Kandemir 2024). Bu çalışmalar, schadenfreude ile narsisizm arasındaki dinamikleri anlamak için literatüre önemli bir katkı sağlamıştır.

Tablo 1 incelendiğinde, Türkiye’de schadenfreude çalışmalarının genellikle karma (nicel-nitel) yöntemler, yol analizi, betimsel anket ve literatür taraması gibi çeşitli metodolojik yaklaşımlar kullanılarak yürütüldüğü de görülmektedir. Bu yöntem çeşitliliği, schadenfreude duygusunun farklı bağlamlarda nasıl incelendiğini ve analiz edildiğini göstermektedir. Genel olarak, Türkiye’de schadenfreude üzerine yapılan bu çalışmalar, literatüre hem teorik hem de pratik açıdan katkılar sunmaktadır.

Sonuç

Schadenfreude, insanların başkalarının talihsizliklerinden aldıkları kendine özgü zevk durumunu ifade eder (Wang ve ark. 2019). Bu makalede schadenfreude duygusunun tanımı, neden olan etmenler, ruh sağlığı üzerindeki etkileri, ilişkili olduğu psikososyal değişkenler hakkında kapsamlı bir çerçeve oluşturulmuş ve sunulmuştur. Schadenfreude duygusunun ölçülmesinde kullanılan ölçme araçları incelenmiştir. Ayrıca Türkiye’de ve uluslararası düzeyde schadenfreude ile ilgili araştırmalar hakkında bilgi verilmiştir. Schadenfreude, pek çok kültürde yer almasına rağmen, genellikle farklı duygularla karıştırılan ve birçok dilde tam kavramsal karşılığı bulunmayan bir duygudur. Olumsuz bir duygu olarak kabul edilen schadenfreude, oldukça karmaşık bir fenomene sahiptir. Bu karmaşıklık, duygunun tanımlanmasını ve ifade edilmesini zorlaştırmaktadır. Tam anlamıyla net bir nedeni olmayan ve üzerinde uzlaşıya varılmış bir ortak nedenler paydasında buluşmanın şu ana kadar mümkün olmadığı bu duygu için, birçok ülkede sosyal psikoloji alanında çalışmalar yürütülmektedir. Örneğin, schadenfreude duygusunun nasıl oluştuğu ve hangi durumlarda ortaya çıktığıyla ilgili araştırmalar, özellikle Almanya, ABD ve Hollanda gibi ülkelerde yapılmaktadır (Leach ve ark. 2003, Takahashi ve ark. 2009, Van Dijk ve ark. 2015). Bu çalışmalar, schadenfreudenin insan ilişkilerinde nasıl işlediğini ve bireylerin psikolojik süreçleri üzerindeki etkilerini inceleyerek duygunun daha iyi anlaşılmasını hedeflemektedir. Schadenfreude bir duygu olmakla beraber çok boyutlu bir yapıya sahiptir. İçerisinde farklı duygusal yapılar barındırır. Bununla

beraber diğer tüm duygular gibi hayatın akışında bir yeri vardır ve ruh sağlığını da etkilemektedir. Alanyazın incelendiğinde son yıllarda yapılan araştırmalar (Leach ve ark. 2003, Takahashi ve ark. 2009, Steers ve ark. 2014, Van Dijk ve ark. 2015, Johnson ve Knobloch Westerwick 2017b) schadenfreudenin ruh sağlığı üzerinde önemli bir etkisi olabileceğini göstermektedir. Araştırmalar schadenfreude duygusunun gelişimsel kökenlerinin bebeklik dönemine dayandığını göstermektedir (Shamay Tsoory ve ark. 2014). Benzer şekilde tüm gelişim dönemlerinde bu duygunun izlerine rastlamak mümkündür. Araştırmalara göre bebeklerin 24.aydan itibaren başkalarının sıkıntılarını fark edebildikleri (Hoffman 2000) ve 36.aydan itibaren doğru-yanlış ayrımı gibi temel düzeyde karmaşık bilişsel yapıya sahip olmaları nedeniyle schadenfreude duygusunu geliştirebildikleri (Erzi 2020a) düşünülmektedir. 4-8 yaş arası çocuklarda schadenfreude duygusu hissetmeleri üzerinde ahlaki seçiciliğin etkisinin olduğu ifade edilmektedir (Schulz ve ark. 2013). 7-12 yaş aralığında başkalarının yaşadıklarıyla ilgili tepkilerinde rekabet ve kıskançlık duygularının etkisinin olduğu belirtilmektedir (Roulin ve ark. 2012). Ergenlik dönemi üzerine yapılan bir araştırmada schadenfreude duygusunu paylaşmanın sosyalleşmeye neden olabileceği ve sosyal kabulün benlik saygısını artırabileceği ifade edilmiştir (Watanabe 2018). Bu durum toplum tarafından olumsuz olarak değerlendirilen bu duygunun erken dönemde ele alınarak önüne geçilmesi açısından önem arz etmektedir.

Schadenfreude, bireyin empati eksikliği, kıskançlık, rekabetçilik, haset ve sosyal karşılaştırma gibi psikososyal değişkenlerle ilişkilendirilmiştir (Festinger 1954, Parrott ve Smith 1993, Van Dijk ve ark. 2006b, Smith ve Kim 2007). Örneğin, düşük empati seviyelerine sahip bireylerin schadenfreude eğilimi daha yüksek olabilir (Leach ve ark. 2003). Ayrıca, kıskançlık ve rekabetçilik duyguları, başkalarının başarısızlığından zevk alma eğilimini artırabilir (Smith ve Kim 2007). Schadenfreude ile ilişkili olan diğer değişkenler arasında güçlkle ilişkilendirme, stres, kaygı ve duygusal tükenme gibi faktörler de bulunmaktadır (Abraham ve ark. 2016, Kramer ve ark. 2018, Smith ve Turner 2018b). Örneğin, stres altındaki bireylerin schadenfreude eğilimi artabilir (Smith ve Turner 2018a). Tüm bu psikososyal değişkenlerin temelde schadenfreude duygusuyla karakterize olması ruh sağlığına etki etmesini kaçınılmaz hale getirmektedir. Ayrıca, schadenfreudenin ruh sağlığına olan etkilerini inceleyen gelecek çalışmaların, bireylerin kişilik özellikleri, duygusal zekâları, sosyal ilişkileri ve çevresel faktörler gibi çeşitli değişkenleri de dikkate alması önemlidir. Bu bağlamda, schadenfreudenin ruh sağlığı üzerindeki etkisi, psikolojik danışma ve terapi uygulamalarında önemli bir rol oynamaktadır. Bireylerin bahsi geçen duygusal tepkileri anlamalarına ve yönetmelerine yardımcı olacak bireysel veya grup terapi seansları, duygusal refah düzeylerini artırabilir ve ruh sağlığı sorunlarını kısmen önleyebilir ve azaltabilir (Festinger 1954).

Araştırma sonuçları bireylerin, hakkında olumsuz değerlendirme sahibi olduğu kişiler için daha fazla schadenfreude duygusu geliştirme eğiliminde olduklarını göstermektedir. Ancak diğer insanlarla aynı odada bulunmak kadar sıradan bir eylemin bile schadenfreude duygusu geliştirme düzeyinde azalmaya neden olması dikkat çekicidir (Hein ve ark. 2010). Kişiler arası etkileşim arttıkça schadenfreude duygusunun ortaya çıkma düzeyinin azalması toplumsal ilişkilerin kuvvetlendirilmesi ile toplumsal çatışmaların önüne geçilmesi bakımından önemli bir ipucu sağlamaktadır. Nöropsikolojik çalışmalar, schadenfreude duygusu yaşayan bireylerde beynin ödülle ilgili bölgelerini (NAcc) aktive ederken beynin sol yarım küresindeki empatiyle ilgili bölgelerdeki aktivasyonda azalmaya yol açtığını göstermektedir. NAcc bölgesindeki aktivasyon, kişinin diğer kişinin acı çekmesine izin vermesine yol açar (Hein ve ark. 2010). Benzer şekilde literatürde schadenfreude duygusunun saldırganlık, dışlama, cezalandırma ve sömürme davranışları konusunda motive edici olduğu ifade edilmektedir (Wang ve ark. 2019). Bu davranış ve tutumlar uyumu bozucu nitelik taşıdığından kişilik bozukluklarına temel teşkil edebileceği gibi toplumsal yaşamı da olumsuz yönde etkileyecektir. Schadenfreudenin psikopati ve narsizm gibi bozukluklarla olan ilgisi çeşitli araştırmalarla ifade edilmektedir (Leach ve ark. 2003, Ostrovsky ve ark. 2019). Benzer şekilde beynin sol yarım küresindeki empati ile ilgili bölgelerin aktif hale gelmesi de yardımcı olma isteğinin artmasına sebep olmaktadır (Hein ve ark. 2010).

Bireyde var olan sosyal duygular gibi örtük yapıların altında yatan nöropsikolojik bağlantıların belirlenmesi önleyici ve tedavi edici yaklaşımların geliştirilmesi açısından çok önemlidir. Ayrıca schadenfreude ve ilişkili kavramlarla ilgili nöropsikolojik/nöropsikiyatrik çalışmalar uyum bozucu davranışlara yol açan etkenlerle ilgili nöroendokrin ve bilişsel müdahalelere ışık tutacaktır. Bazı çalışmalar ise schadenfreudenin kişisel memnuniyeti ve ruh sağlığının iyi olmasını olumsuz yönde etkileyebileceğini iddia etmektedir (Smith ve ark. 2020). Özellikle, düşük empati seviyeleri, yüksek kıskançlık ve rekabetçilik duyguları ile birlikte artan schadenfreude eğilimi, bireyin duygusal refahını olumsuz etkileyebilir (Parrott ve Smith 1993, Feather 2006). Sonuç olarak, schadenfreudenin ruh sağlığı üzerindeki etkileri, bireyin psikososyal özellikleri, nöropsikolojik yapılar ve duygularıyla ilişkilidir. Bu bağlamda, araştırma sonuçları dikkate alınarak ve araştırmalar genişletilerek schadenfreudenin olumsuz etkilerini azaltmaya yönelik önlemler alınabilir ve duygusal ve toplumsal refahı artırmaya yönelik stratejiler geliştirilebilir.

Kaynaklar

- Abraham R, Plange Rhule J (2016) Burnout and health of medical students in Ghana: the influence of clinical training and its predictors. *Ann Med Health Sci Res*, 6:369-375.
- Abraham G, Havulinna AS, Bhalala OG, Byars SG, De Livera AM, Yetukuri L et al. (2016) Genomic prediction of coronary heart disease. *Eur Heart J*, 37:3267-3278.
- Abraham R, Windmann S (2016) A social dimension of schadenfreude: consequences of schadenfreude for a target's interpersonal attractiveness and social behavior. *Front Psychol*, 7:360-376.
- Afad (2020) 30 Ekim 2020 Sisam adası (İzmir Seferihisar açıkları). Mw 6.6 Depremi Raporu. Erişim adresi: <https://deprem.afad.gov.tr/downloadDocument?id=2065>
- Akın R (2023) Örgütsel etik iklim ve narsisizmin schadenfreude eğilimi üzerindeki etkisinin incelenmesi (Yüksek lisans tezi). Erzurum, Erzurum Teknik Üniversitesi.
- Altınbaş K, Gülöksüz S, Özçetinkaya S, Oral ET (2010) Empatinin biyolojik yönleri. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 2:15-25.
- Altinkurt Y, Yılmaz K (2011) İlköğretim okulu öğretmenlerinin mizah tarzları. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1:1-8.
- Apel H, Gerlach AL, Crusius J (2016) The interplay between Facebook use, social comparison, envy, and depression. *Curr Opin Psychol*, 9:44-49.
- Aristoteles (2019) *Nikomakhos'a Etik* (Çeviri Ed. Z Özcan). İstanbul, Sentez Yayınları.
- Askenasy JJM (1987) The functions and dysfunctions of laughter. *J Gen Psychol*, 114:317-334.
- Atiq A, Batool I, Shah RT (2023) Development and validation of schadenfreude scale in employees. *J Behav Sci*, 33:4-20.
- Aydın M, Akyol A (2022) Sosyal medya etkileşiminin gençlerin psikolojik sağlığı üzerindeki etkileri: Bir meta-analiz. *Türk Psikoloji Dergisi*, 37:44-59.
- Aydın M, Yıldırım Y (2018) The effect of upward social comparison on schadenfreude and the mediating role of self-esteem. *Curr Psychol*, 37:886-892.
- Aydın Sevim B (2022) Regarding the happiness of celebrities: The follower terror on social network sites. In *International Research in Communication Sciences II* (Ed S Onar):107-143. İstanbul, Eğitim Yayınevi.
- Ayverdi İ (2005) *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*. İstanbul, Kubbealtı Neşriyat.
- Bakker AB, Demerouti E (2007) The job demands-resources model: challenges for employee engagement. *J Ind Psychol*, 33:1-11.
- Barnett MA, Thompson S (1985) The role of perspective taking and empathy in children's Machiavellianism, prosocial behavior, and motive for helping. *J Genet Psychol*, 146:295-305.
- Batenburg A, Das E (2015) Virtual support communities and psychological well-being: The role of optimistic and pessimistic social comparison strategies. *J Comput Mediat Commun*, 20:585-600.
- Batson CD, Powell AA (2003) Altruism and prosocial behavior. In *Handbook of Psychology* (Ed IB Weiner):463-484. Hoboken, NJ, Wiley.
- Ben-Ze'ev A (2000) Are emotions so simple? *Behav Brain Sci*. 23:194-194.
- Berger J, Milkman KL (2012) What makes online content viral?. *J Market Res*, 49:192-205.
- Berndsen M, Tiggemann M (2020) Multiple versus single immoral acts: An immoral person evokes more schadenfreude than an immoral action. *Motiv Emot*, 44:734-754.
- Black PJ (2018) *The cognitive antecedents and behavioral consequences of schadenfreude in an evolutionary framework* (Doctoral thesis). Kelowna, BC, University of British Columbia - Okanagan.
- Bozacı İ, Gökdeniz İ (2021) Schadenfreude, etik algı ve fiyat duyarlılığının tüketicinin sahte giyim ürünleri satın alma niyetine etkisinin incelenmesi. *International Social Sciences Studies Journal*, 7:4830-4839.
- Brambilla M, Riva P (2017) Predicting pleasure at others' misfortune: Morality trumps sociability and competence in driving deservingness and schadenfreude. *Motiv Emot*, 41:243-253.
- Brigham NL, Kelso KA, Jackson MA, Smith RH (1997) The roles of invidious comparisons and deservingness in sympathy and schadenfreude. *Basic Appl Soc Psychol*, 19:363-380.
- Brinkman J, Van der Meer L (2019) Emotional intelligence and the dark triad: A review and meta-analysis. *Pers Individ Dif*, 147:67-75.
- Bushman BJ, Anderson CA (2009) Comfortably numb: Desensitizing effects of violent media on helping others. *Psychol Sci*, 20:273-277.
- Buunk BP, Ybema JF (2003) Feeling bad, but satisfied: the effects of upward and downward comparison upon mood and marital satisfaction. *Br J Soc Psychol*, 42:613-628.
- Cameron CD, Payne BK (2011) Escaping affect: how motivated emotion regulation creates insensitivity to mass suffering. *J Pers Soc Psychol*, 100:1-15.
- Chapman AJ (1996) Social aspects of humor laughter. In *Humor and Laughter: Theory, Research and Applications* (Eds AJ Chapman, HC Foot):155-185. London, Transactions Publisher.
- Chayko M (2018) *Süper Bağ(lantı)lı: İnternet, Dijital Medya & Tekno-Sosyal Hayat* (Çeviri Ed. B Bayındır, D Yengin, T Bayrak). İstanbul, Der Yayınları.

- Chen C, Qin X, Yam KC, Wang H (2021) Empathy or schadenfreude? Exploring observers' differential responses to abusive supervision. *J Bus Psychol*, 36:1077-1094.
- Cheng JT, Chartrand TL (2003) The effects of social comparison on schadenfreude. *J Pers Soc Psychol*, 84:859-871.
- Cialdini RB, Brown SL, Lewis BP, Luce C, Neuberg SL (1997) Reinterpreting the empathy-altruism relationship: When one into one equals oneness. *J Pers Soc Psychol*, 73:481-494.
- Cikara M, Botvinick MM, Fiske ST (2011) Us versus them: social identity shapes neural responses to intergroup competition and harm. *Psychol Sci*, 22:306-313.
- Cikara M, Fiske ST (2012a) Stereotypes and schadenfreude: affective and physiological markers of pleasure at outgroup misfortunes. *Soc Psychol Pers Sci*, 3:63-71.
- Cikara M, Fiske ST (2012b) The dynamics of social power and social identity. *Perspect Psychol Sci*, 7:274-283.
- Cikara M, Fiske ST (2013) Bounded empathy: Neural responses to outgroup targets' (mis)fortunes. *J Cogn Neurosci*, 25:848-864.
- Cohen S, Janicki-Deverts D, Miller GE (2007) Psychological stress and disease. *JAMA*, 298:1685-1687.
- Crysel L (2014) Schadenfreude and the spread of a politician's misfortune (Doctoral thesis). Gainesville, FL, University of Florida.
- Crysel LC, Webster GD (2018) Schadenfreude and the spread of political misfortune. *PLoS One*, 13:e0201754.
- Davis MH, Luce C, Kraus SJ (1994) The heritability of characteristics associated with dispositional empathy. *J Pers*, 62:369-391.
- De Jong D, Hortensius R, Hsieh TY, Cross ES (2021) Empathy and schadenfreude in human-robot teams. *J Cogn*, 4:35.
- Demir Asma P, Coşkun H (2024) Nezaketsiz davranış, sosyal kimlik ve schadenfreude ilişkisi: Hak etme ve duyguların rolü. *Humanistic Perspective*, 6:202-221.
- De Waal F (2020) *Mama'nın Son Sarılışı: İnsan ve Hayvan Duyguları* (Çeviri Ed. G Arkan). İstanbul, Sander Yayınları.
- Dinç G, Özer Kaya D (2022) Karar verme davranışından sorumlu beyin yapıları: derleme. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 11:139-147.
- Dreek W, Croxen M, Ongen D (2019) Ahlak yargısının gelişimi. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences*, 22:289-310.
- Dvash J, Shamay Tsoory SG (2011) Envy and schadenfreude: The neural correlates of competitive emotions. In *From DNA to Social Cognition*, 4th ed. (Eds R Ebstein, SG Shamay Tsoory, SH Chew):139-155. Hoboken, NJ, Wiley.
- Elkırnış Ö (2024) Spor yönetiminde schadenfraude (başkanının üzüntüsünden keyif alma duygusu) etkisi: Kavramsal bir inceleme. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 11:1677-1682.
- Erzi S (2019) Yardım davranışlarının schadenfreude, benlik saygısı ve benlik tehdit algısı bakımından incelenmesi. *Kastamonu Education Journal*, 27:1015-1021.
- Erzi S (2020a) Examination of schadenfreude in terms developmental psychology perspective. In *Sociology and Psychology Sciences Research* (Eds C Aslan, İ Sanberg):79-88. Ankara, Akademisyen Kitabevi.
- Erzi S (2020b) Zararına sevinme (schadenfreude) ve yardım davranışlarının karanlık üçlü; benlik saygısı, empati ve bakış açısı alma bakımından incelenmesi. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 10:215-236.
- Erzi S (2022) Zararına sevinmenin kişilik faktörleri ve ilişkisel saldırganlık bakımından incelenmesi. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 12:625-644.
- Feather NT (2006) Deservingness and emotions: Applying the structural model of deservingness to the analysis of affective reactions to outcomes. *Eur Rev Soc Psychol*, 17:38-73.
- Feather NT (2014) Deservingness and schadenfreude. In *Schadenfreude: Understanding Pleasure at The Misfortune of Others* (Eds WW van Dijk, JW Ouwerkerk):29-57. Cambridge, Cambridge University Press.
- Feather NT, McKee IR (2014) Deservingness, liking relations, schadenfreude, and other discrete emotions in the context of the outcomes of plagiarism. *Aust J Psychol*, 66:18-27.
- Feather NT, McKee IR (2020) Envy and schadenfreude. In *The Cambridge Handbook of Motivation and Learning*. Cambridge, Cambridge University Press.
- Feather NT, Nairn K (2005) Resentment, envy, schadenfreude, and sympathy: Effects of own and other's deserved or undeserved status. *Aust J Psychol*, 57:87-102.
- Feather NT, Sherman R (2002) Envy, resentment, schadenfreude, and sympathy: Reactions to deserved and undeserved achievement and subsequent failure. *Pers Soc Psychol Bull*, 28:953-961.
- Feather NT, Wenzel M, McKee IR (2001) The influence of beliefs on emotions and attitudes in reactions to negative outcomes: Extensions of a study of the impact of social comparison. *Pers Soc Psychol Bull*, 27:637-650.
- Feather NT, Wenzel M, McKee IR (2013) Integrating multiple perspectives on schadenfreude: The role of deservingness and emotions. *Motiv Emot*, 37:574-585.
- Feinstein BA, Hershenberg R, Bhatia V, Latack JA, Meuwly N, Davila J (2013) Negative social comparison on Facebook and depressive symptoms: Rumination as a mechanism. *Psychol Pop Media Cult*, 2:161-170.
- Ferreiros L, Clemente M (2022) Dark personality and intimate partner relationships in young adults, *Acta Psychol*, 225:103549.
- Festinger L (1954) A theory of social comparison processes. *Hum Relat*, 7:117-140.

- Flynn FG (1999) Anatomy of the insula functional and clinical correlates. *Aphasiology*, 13:55-78.
- Farias Mendes B, Alba G (2018) The schadenfreude effect: when your losses are more enjoyable than my wins. *Revista Interdisciplinar De Marketing*, 8:68-77.
- Garcia SM, Tor A, Gonzalez R (2006) Ranks and rivals: A theory of competition. *Pers Soc Psychol Bull*, 32:970-982.
- Geçtan E (1997) *Psikodinamik Psikiyatri ve Normaldışı Davranışlar*, 13.baskı. İstanbul, Remzi Kitabevi.
- Gibbons FX, Buunk BP (1999) Individual differences in social comparison: development of a scale of social comparison orientation. *J Pers Soc Psychol*, 76:129-142.
- Glenn P (2003) *Laughter in Interaction*. Cambridge, Cambridge University Press.
- Gonzales AL, Hancock JT (2010) Mirror, mirror on my Facebook wall: effects of exposure to Facebook on self-esteem. *Cyberpsychol Behav Soc Netw*, 14:79-83.
- Greitemeyer T, Osswald S, Brauer M (2010) Playing prosocial video games increases empathy and decreases schadenfreude. *Emotion*, 10:796-802.
- Güler E (2019) Sosyal medya kullanımı ve beden imajı kaygısı: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 7:55-70.
- Haferkamp N, Krämer NC (2011) Social comparison 2.0: examining the effects of online profiles on social-networking sites. *Cyberpsychol Behav Soc Netw*, 14:309-314.
- Heider F (1958) *The Psychology of Interpersonal Relations*. New York, Wiley.
- Hein G, Silani G, Preuschhoff K, Batson CD, Singer T (2010) Neural responses to ingroup and outgroup members' suffering predict individual differences in costly helping. *Neuron*, 68:149-160.
- Hempelmann CF (2017) Key terms in the field of humor. In *The Routledge Handbook of Language and Humor* (Ed S Attardo):34-48. New York, Routledge.
- Hickman T, Ward J (2007) The dark side of brand community: Inter-group stereotyping, trash talk, and schadenfreude. *Adv Consum Res*, 34:314-319.
- Hoffman M (2000) *Empathy and Moral Development: Implications for Caring and Justice*. Cambridge, Cambridge University Press.
- İrk E, Gürses İ (2021) Hasedin insan hayatındaki yıkıcı etkileri ve çözüm arayışları. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 30:389-421.
- Jankowski KF, Takahashi H (2014) Cognitive neuroscience of social emotions and implications for psychopathology: examining embarrassment, guilt, envy, and schadenfreude. *Psychiatry Clinical Neurosci*, 68:319-336.
- Jelenchick LA, Eickhoff JC, Moreno MA (2013) "Facebook depression?" social networking site use and depression in older adolescents. *J Adolesc Health*, 52:128-130.
- Johnson BK, Knobloch Westerwick S (2014) Glancing up or down: mood management and selective social comparisons on social networking sites. *Comput Human Behav*, 41:33-39.
- Johnson BK, Knobloch Westerwick S (2017a) When misery avoids company: selective social comparisons to photographic online profiles. *Hum Commun Res*, 43:54-75.
- Johnson BK, Knobloch Westerwick S (2017b) Emotions in social comparisons between superior and inferior targets: The role of target position and comparative valence. *J Commun*, 67:464-486.
- Jonason PK, Kroll C (2015) The role of the dark triad in predicting the tendency for spiteful behavior. *Pers Individ Dif*, 77:4-7.
- Jonason PK, Middleton JP (2015) Dark triad: The "dark side" of human personality. In *International Encyclopedia of The Social & Behavioral Sciences Volume 5* (Ed JD Wright):671-675. Oxford, Elsevier.
- Jones DN, Paulhus DL (2014) Introducing the short dark triad (SD3): A brief measure of dark personality traits. *Assessment*, 21:28-41.
- Jung K (2017). Happiness as an additional antecedent of schadenfreude. *J Posit Psychol*, 12:186-196.
- Kang P, Lee Y, Choi I, Kim H (2013) Neural evidence for individual and cultural variability in the social comparison effect. *J Neurosci*, 33:16200-16208.
- Karaosmanoğlu E, Kandemir F (2024) Narsisizm ve başkasının talihsizliğine sevinme duygusunun (schadenfreude) benlik saygısı, sosyal karşılaştırma ve haset duygusu çerçevesinde incelenmesi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 17:69-83.
- Kartol ÖÜA, Söner ÖÜO (2023) Başkasının zararına sevinme (Schadenfreude) ölçeğinin Türk kültürüne uyarlanması. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 13:353-375.
- Kaynak BD (2021) Başkasının kötü talihine sevinme (schadenfreude) duygusunun dehşet yönetimi kuramı çerçevesinde incelenmesi (Doktora tezi). Ankara, Ankara Üniversitesi.
- Knobloch Westerwick S, Johnson BK (2014) Selective exposure for better or worse: Its mediating role for online news' impact on political participation. *J Comput Mediat Commun*, 19:184-196.
- Koç AF (2020) Sadizm, narsisizm, schadenfreude ve takım kimliği ilişkisi: futbol taraftarları araştırması (Yüksek lisans tezi). Eskişehir, Anadolu Üniversitesi
- Kramer ADI, Guillory JE, Hancock JT (2018) Experimental evidence of massive-scale emotional contagion through social networks. *Proc Natl Acad Sci USA*, 111:8788-8790.

- Krämer NC, Haferkamp N (2011). Online self-presentation: balancing privacy concerns and impression construction on social networking sites. In *Privacy Online: Perspectives on Privacy and Self-Disclosure in The Social Web* (Eds S Trepte, L Reinecke):127-141. Berlin, Springer.
- Krasnova H, Wenninger H, Widjaja T, Buxmann P (2013) Envy on Facebook: A hidden threat to users' life satisfaction?. In *Proceedings of the 11th International Conference on Wirtschaftsinformatik* (Eds R Alt, B Franczyk):1477-1491. Feb 27 – Mar 01 2013, Nürnberg, Germany.
- Kross E, Verduyn P, Demiralp E, Park J, Lee DS, Lin N et al. (2013) Facebook use predicts declines in subjective well-being in young adults. *PLoS One*, 8:69-84.
- Kuiper NA, Grimshaw M, Leite C, Kirsh G (2004) Humor is not always the best medicine: specific components of sense of humor and psychological wellbeing. *Humor*, 17:135-168.
- Lange J, Boecker L (2019) Schadenfreude as social-functional dominance regulator. *Emotion*, 19:489-502.
- Leach CW, Spears R (2008) A vengefulness of the impotent: The pain of in-group inferiority and Schadenfreude toward successful out-groups. *J Pers Soc Psychol*, 95:1383-1396.
- Leach CW, Spears R (2009) Dejection at in-group defeat and schadenfreude toward second-and third-party out-groups. *Emotion*, 9:659-665.
- Leach CW, Spears R, Branscombe NR, Doosje B (2003) Malicious pleasure: schadenfreude at the suffering of another group. *J Pers Soc Psychol*, 84:932-943.
- Leach CW, Spears R, Manstead ASR (2015) Parsing (malicious) pleasures: schadenfreude and gloating at others' adversity. *Front. Psychol.* 6:201.
- Miller LC, Murdock C (2007) When stress leads to schadenfreude: The role of perceived injustice. *Soc Justice Res*, 20:289-303.
- Morreall J (1997) *Humor Works*. Massachusetts, Human Resource Development Press Inc.
- Mowrer DE, LaPointe LL, Case J (1987) Analysis of five acoustic correlates of laughter. *J Nonverbal Behav*, 11:191-199.
- Muise A, Christofides E, Desmarais S (2009) More information than you ever wanted: Does Facebook bring out the green-eyed monster of jealousy?. *CyberPsychol behav*, 12:441-444.
- Okan M, Altıniğne N, İşıksal DG (2023) Tüketim bağlamında schadenfreude: Bir sistematik literatür taraması. *İktisadi İdari ve Siyasal Araştırmalar Dergisi*, 8:1018-1039.
- Ortony A, Clore GL, Collins A (1988) *The Cognitive Structure Of Emotions*, 1st ed. Cambridge, Cambridge University Press.
- Ostrovsky L, Lebedev A, Riviere J, Shokouhi P, Wu C, Stuber Geesey MA et al. (2019) Long-time relaxation induced by dynamic forcing in geomaterials. *J Geophys Res Solid Earth*, 124:5003-5013.
- Ouwerkerk JW, Van Dijk WW, Vonkeman CC, Spears R (2018) When we enjoy bad news about other groups: A social identity approach to out-group schadenfreude. *Group Process Interg*, 21:214-232.
- Özbay Y, Palancı M, Kandemir M, Çakır O (2012) Üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluşlarının duygusal düzenleme, mizah, sosyal öz-yeterlik ve başa çıkma davranışları ile yordanması. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10:325-345.
- Özdemir Y, Şen, M (2021) Gençlerin sosyal medya kullanımının sosyal karşılaştırma ve yalnızlık üzerindeki etkisi. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 14:25-40.
- Pancer E, Ashworth L (2009) Getting what they deserve: The role of fairness in schadenfreude from another's product failure. *Adv Consum Res*, 8:2-3.
- Pancer E, McShane L, Poole M (2017) Schadenfreude and product failures: the role of product deservingness and product status. *J Mark Manag*, 33:1236-1255.
- Parrott WG, Smith RH (1993) Distinguishing the experiences of envy and jealousy. *J Pers Soc Psychol*, 64:906-920.
- Partington A (2006) *The Linguistics of Laughter: A Corpus-Assisted Study of Laughter-Talk*, 1st ed. London, Routledge.
- Paulhus DL, Williams KM (2002) The dark triad of personality: narcissism, Machiavellianism, and psychopathy. *J Res Pers*, 36:556-563.
- Pekşen Süslü D (2002) Çalışan ve öğrenci ergenlerde kimlik duygusu kazanımının araştırılması (Yüksek lisans tezi). Ankara, Ankara Üniversitesi.
- Piskorz JE, Piskorz Z (2009) Situational determinants of envy and schadenfreude. *Pol Psychol Bull*, 40:137-144.
- Porter S, Bhanwer A, Woodworth M, Black PJ (2014) Soldiers of misfortune: An examination of the dark triad and the experience of schadenfreude. *Pers Individ Dif*, 67:64-68.
- Portmann J (1999). Abortion: three rival versions of suffering. *Camb Q Healthc Ethics*, 8:489-497.
- Provine RR (1996) Laughter. *Am Sci*, 84:38-45.
- Rakhshani T, Oreyzi HR (2019) Validation of the dispositional envy scale (DES) in Iranian context. *Curr Psychol*, 40:4576-4582.
- Rıdvan A, Yıldırım F (2024) Etik iklim ve narsisizmin schadenfreude eğilimi üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Turkish Studies-Economy*, 19:75-96.
- Rodriguez Gomez P, Martin Loeches M, Colmenares F, Romero Ferreiro MV, Moreno EM (2020) He had it comin': ERPs reveal a facilitation for the processing of misfortunes to antisocial characters. *Cogn Affect Behav Neurosci*, 20:356-370.
- Roulin A, Dreiss, AN Royle, NJ, Smiseth PT, Kölliker M (2012) Sibling competition and cooperation over parental care. In *The Evolution of Parental Care* (Eds NJ Royle, PT Smiseth, M Kölliker):133-149. Oxford, Oxford University Press.

- Ruch W, Ekman P (2001) The expressive pattern of laughter. In *Emotion, Qualia and Consciousness* (Ed A Kaszniak):426-443. Tokyo, World Scientific.
- Rudolph U, Tschakertschiew N (2014) An attributional analysis of moral emotions: Naïve scientists and everyday judges. *Emot Rev*, 6:344-352.
- Sagioglou C, Greitemeyer T (2014) Facebook's emotional consequences: why Facebook causes a decrease in mood and why people still use it. *Comput Human Behav*, 35:359-363.
- Sakki I, Martikainen J (2021) Mobilizing collective hatred through humour: Affective-discursive production and reception of populist rhetoric. *Br J Soc Psychol*. 60:610-634.
- Saroğlu V, Scariot C (2002) Humor style questionnaire: personality and educational correlates in Belgian high school and college students. *Eur J Pers*, 16:43-54.
- Sevinçli MC (2020) Başarının, grup üyeliğinin ve güvenilir olmanın kıskançlık, hakçalık ve başkasının üzüntüsüne sevinme üzerindeki etkisi (Yüksek lisans tezi). Ankara, Hacettepe Üniversitesi.
- Sevinçli MC, Abayhan Y (2022) Başkasının üzüntüsüne sevinme ölçeğinin Türkçeye uyarlanması. *Psikoloji Çalışmaları*, 42:291-317.
- Schopenhauer A (2019) İnsan Doğası Üzerine (Çeviri ed. E Yıldırım). İstanbul, Oda Yayınları.
- Schindler R, Körner A, Bauer S, Hadji S, Rudolph U (2015) Causes and consequences of schadenfreude and sympathy: A developmental analysis. *PloS One*, 10:e0137669.
- Schulz K, Rudolph A, Tschakertschiew N, Rudolph U (2013) Daniel has fallen into a muddy puddle-Schadenfreude or sympathy?. *Br J Dev Psychol*, 31:363-378.
- Schumpe BM, Lafrenière MAK (2016) Malicious joy: Sadism moderates the relationship between schadenfreude and the severity of others' misfortune. *Pers Individ Dif*, 94:32-37.
- Shamay-Tsoory SG, Ahronberg-Kirschenbaum D, Bauminger Zviely N (2014) There is no joy like malicious Joy: schadenfreude in young children. *PLoS One*, 9:e100233.
- Singer T, Seymour B, O'Doherty J, Kaube H, Dolan RJ, Frith CD (2006) Empathic neural responses are modulated by the perceived fairness of others. *Nature*, 439:466-469.
- Smith RH (2000a) Assimilative and contrastive emotional reactions to upward and downward social comparisons. In *Handbook of Social Comparison* (Eds J Suls, L Wheller):173-200. New York, Plenum.
- Smith RH (2000b) Envy and jealousy. *Emotion*, 3:195-206.
- Smith RH (2008) *Envy: Theory and Research*. Oxford, Oxford University Press.
- Smith RH, Kim SH (2007) Comprehending envy. *Psychol Bull*, 133:46-64.
- Smith RH, Powell CAJ, Combs DJY (2009) Schadenfreude: Misfortune and moral emotions. In *Personality, Identity, and Character: Explorations in Moral Psychology* (Eds D Narvaez, DK Lapsley):159-174. Cambridge, Cambridge University Press.
- Smith RH, Powell CAJ, Combs DJY, Schurtz DR (2020) Exploring the when and why of schadenfreude. *Soc Pers Psychol*, 14:e12596
- Smith RH, Turner TJ (2018a) *Interpersonal dynamics of emotion: toward an integrative theory of emotions as social information*, 1st ed. (Eds DP Szameitat, K Alter). Cambridge, Cambridge University Press.
- Smith RH, Turner JE (2018b) Schadenfreude and gluckschmerz: Intergroup emotions and envy. *Group Process Interg*, 21:544-557.
- Spinoza B (2011) *Etika*, 4.baskı. (Çeviri ed. HZ Ülken). Ankara, Dost Kitabevi.
- Steers MLN, Wickham RE, Acitelli LK (2014) Seeing everyone else's highlight reels: how Facebook usage is linked to depressive symptoms. *J Soc Clin Psychol*, 33:701-731.
- Steinbeis N, Singer T (2013) The effects of social comparison on social emotions and behavior during childhood: The ontogeny of envy and Schadenfreude predicts developmental changes in equity-related decisions. *J Exp Child Psychol*, 115:198-209.
- Sundie JM, Ward JC, Beal DJ, Chin WW, Geiger Oneto S (2009) Schadenfreude as a consumption-related emotion: Feeling happiness about the downfall of another's product. *J Consum Psychol*, 19:356-373.
- Swencionis JK, Fiske S T (2014) How social neuroscience can inform theories of social comparison. *Neuropsychologia*, 56:140-146.
- Szameitat AJ, Darwin CJ, Wildgruber D, Dietrich S, Sterr A (2009) Differentiation of emotions in laughter at the behavioral level. *Emotion*, 9:397-405.
- Şahin M (2020) Sosyal medya kullanımı ve benlik saygısı: Gençlerde sosyal karşılaştırmanın rolü. *İletişim Araştırmaları Dergisi*, 47:1-20.
- Takahashi H, Kato M, Matsuura M, Mobbs D, Suhara T, Okubo Y (2009) When your gain is my pain and your pain is my gain: Neural correlates of envy and schadenfreude. *Science*, 323:937-939.
- Tandoc EC, Ferrucci P, Duffy M (2015) Facebook use, envy, and depression among college students: Is facebooking depressing?. *Comput Human Behav*, 43:139-146.

- Taşkıran NÖ (2011) Reklamın mizahi çerçevede ünlü kişi aracılığıyla sunumu: ürün nesne ilişkisinde imaj aktarımı. In Atatürk Üniversitesi İletişim Fakültesi Medyada Mizah Olgusu Ulusal İletişim Kongresi. Gülmenin Arkeolojisi ve Medyada Mizah Olgusu Bildiriler Kitabı (Eds Ö Barlı, D Tellan):791-807. Türkiye, 13-15 Mayıs 2010, Erzurum, Türkiye.
- Tatlıcıoğlu I (2015) Dolaylı utanmanın mizah ve başkasının zararına sevinme ile ilişkisi (Yüksek lisans tezi). İstanbul, İstanbul Üniversitesi.
- Tesser A (1988) Toward a self-evaluation maintenance model of social behavior. In *Advances in Experimental Social Psychology* Vol. 21 (Ed L Berkowitz):181-227. Cambridge, Academic Press.
- Tesser A, Collins JE (1996) Self-evaluation maintenance theory: Rethinking the role of self-esteem. In *Self and Identity: Fundamental Issues* (Eds JP Forgas, KD Williams):45-67. London, Psychology Press,
- Torun G (2012) Sosyal kimliğin kıskançlık ve başkasının üzüntüsüne sevinme üzerindeki etkileri (Yüksek lisans tezi). Ankara, Hacettepe Üniversitesi.
- Trouvain J, Truong KP (2017) Laughter. In *The Routledge Handbook of Language and Humor* (Ed S Attardo):340-355. New York, Routledge.
- Türkçapar H (2014) Bilişsel Terapi: Temel İlkeler ve Uygulama, 8.Baskı. Ankara, HYB Yayıncılık.
- Uçar A (2018) Türkçede kahkaha: derlem görünümleri ve örüntüleri üzerine bir ön çalışma. *Mersin Üniversitesi Dil ve Edebiyat Dergisi*, 15:45-62
- Ulpınar E (2020) Bağımlılığa nöroanatomik bir yaklaşım. *Türkiye Klinikleri Pharmacology-Special Topics*, 8:7-15.
- Van de Ven N (2014) Malicious envy and schadenfreude. In *Schadenfreude: Understanding Pleasure at The Misfortune of Others* (Eds WW Dijk, JW Ouwerkerk):110-117. Cambridge, Cambridge University Press.
- Van de Ven N, Zeelenberg M (2011) The benign effects of envy and benign envy. *Emotion*, 11:904-909.
- Van de Ven N, Zeelenberg M, Pieters R (2011) Appraisal patterns of envy and related emotions. *Motiv Emot*, 35:3-13.
- Van de Ven N, Zeelenberg M, Pieters R (2015) The envy premium in product evaluation. *J Consum Res*, 42:725-742.
- Van Dijk WW, Ouwerkerk JW (2014a) *Schadenfreude: Understanding Pleasure at The Misfortune of Others*. Cambridge, Cambridge University Press.
- Van Dijk WW, Ouwerkerk JW (2014b) Striving for positive self-evaluation as a motive for schadenfreude. In *Schadenfreude: Understanding Pleasure at The Misfortune of Others* (Eds WW Van Dijk, JW Ouwerkerk):131-148. Cambridge, Cambridge University Press.
- Van Dijk WW, Ouwerkerk JW, Goslinga S (2009) The impact of deservingness on schadenfreude and sympathy: Further evidence. *J Soc Psychol*, 149:390-392.
- Van Dijk WW, Ouwerkerk JW, Goslinga S, Nieweg M (2005). Deservingness and schadenfreude. *Cogn Emot*, 19:933-939.
- Van Dijk WW, Ouwerkerk JW, Goslinga S, Nieweg M (2006a) The down side of being a hero: Schadenfreude towards successful and unsuccessful stars. *Emotion*, 6:644-647.
- Van Dijk WW, Ouwerkerk JW, Goslinga S, Nieweg M, Gallucci M (2006b) The dark side of social comparison: schadenfreude in group settings. *J Pers Soc Psychol*, 91:1171-1184.
- Van Dijk WW, Ouwerkerk JW, Goslinga S, Nieweg M, Gallucci M (2006c) When people fall from grace: reconsidering the role of envy in schadenfreude. *Emotion*, 6:156-160.
- Van Dijk WW, Ouwerkerk JW, Goslinga S, Nieweg M, Gallucci M (2015) Consequences of schadenfreude in interpersonal and intergroup relations. *Frontiers in Psychology*, 6:19-24.
- Van Dijk WW, Ouwerkerk JW, Wesseling YM, Van Koningsbruggen GM (2011) Towards understanding pleasure at the misfortunes of others: the impact of self-evaluation threat on schadenfreude. *Cogn Emot*, 25:360-368.
- Wang S, Lilienfeld SO, Rochat P (2019) Schadenfreude deconstructed and reconstructed: A tripartite motivational model. *New Ideas Psychol*, 52:1-11.
- Wang Y, Harris PL, Pei M, Su Y (2023) Do bad people deserve empathy? Selective empathy based on targets' moral characteristics. *Affec Sci* 4:413-428.
- Wang Y, Zhou W, Zhu J, Su Y (2024) Schadenfreude or empathy? Children's emotional responses to the physical pain and pleasure of prosocial and antisocial others. *J Exp Child Psychol*, 245:105974.
- Watanabe H (2018) Sharing schadenfreude and late adolescents' self-esteem: does sharing schadenfreude of a deserved misfortune enhance self-esteem?. *Int J Adolesc Youth*, 24:438-446.
- Watt Smith T (2019) *Duyular Sözlüğü: Acımadan Zevklenmeye* (Çeviri Ed. H Şirin). İstanbul, Kolektif Kitap.
- Watt Smith T (2020) *Schadenfreude: Başkasının Talihsizliğinden Duyulan Keyif* (Çeviri Ed. N Bingöl). İstanbul, Kolektif Kitap.
- Westerwick A, Johnson BK, Knobloch Westerwick S (2017) Confirmation biases in selective exposure to political online information: source bias vs. content bias. *Commun Monogr*, 84:343-364.
- Wills TA (1981) Downward comparison principles in social psychology. *Psychol Bull*, 90:245-271.
- Wong CS, Law KS (2002) The effects of leader and follower emotional intelligence on performance and attitude. *Leadersh Q*, 13:243-274.
- Wood JV, Giordano Beech M, Taylor KL, Michela JL, Gaus V (1994) Strategies of social comparison among people with low self-esteem: self-protection and self-enhancement. *J Pers Soc Psychol*, 67:713-731.

- Yavuzer N (2017) Bir prososyal davranış kaynağı olarak özgeci motivasyonun ilgili alan yazını ışığında değerlendirilmesi. HAYEF Journal of Education, 14:105-126.
- Yeniay Y (2012) Sosyal kimlik ile algılayan ve algılananın cinsiyetinin başkalarının üzüntüsüne sevinme eğilimi üzerindeki etkileri (Yüksek lisans tezi). Ankara, Hacettepe Üniversitesi.
- Yerlikaya N (2007) Lise öğrencilerinin mizah tarzları ile stresle başa çıkma tarzları arasındaki ilişkinin incelenmesi (Yüksek lisans tezi). Adana, Çukurova Üniversitesi.
- Yu H, Chen J, Dardaine B, Yang F (2023) Moral barrier to compassion: How perceived badness of sufferers dampens observers' compassionate responses. Cognition, 237:105476.
- Zaki J, Ochsner KN (2012) The neuroscience of empathy: progress, pitfalls and promise. Nat Neurosci, 15:675-680.
- Zeigler-Hill V, Marcus D K (2016) Introduction: A bright future for dark personality features? In The Dark Side of Personality: Science and Practice in Social, Personality, and Clinical Psychology (Eds V Zeigler-Hill, DK Marcus):3-22. Washington, American Psychological Association.

Yazarların Katkıları: Çalışmaya önemli bir bilimsel katkı sağlandığı ve makalenin hazırlanmasında veya gözden geçirilmesinde yardımcı olduğu tüm yazar(lar) tarafından beyan edilmiştir.

Danışman Değerlendirmesi: Dış bağımsız

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Finansal Destek: Bu çalışma için finansal destek alındığı beyan edilmemiştir.

Authors Contributions: The author(s) have declared that they have made a significant scientific contribution to the study and have assisted in the preparation or revision of the manuscript

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: No conflict of interest was declared.

Financial Disclosure: No financial support was declared for this study.